

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSAUTVÄRDERING

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPPIMISTULOSTEN ARVIOINTIJÄRJESTELMÄN ARVIOINTI

Ulkoisen arvioinnin tulokset ja johtopäätökset

Janne Hietanummi
Erja Kotimäki
Ulla Mäntykangas
Sari Pöllänen
Mari Rökköläinen
Veera Stylman

JULKAISIJA Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

ISBN 978-952-206-441-7 (nid.)

ISBN 978-952-206-442-4 (pdf)

ISSN 2342-4176 (painettu)

ISSN 2342-4184 (verkkojulkaisu)

Sisällys

Tiivistelmä	4
1 Johdanto.....	6
2 Ulkoisen arvioinnin toteutus.....	8
3 Ulkoisen arvioinnin tulokset	12
3.1 Karvin tuottama tieto oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta	12
3.2 Asiantuntijaryhmän tuottama lisätieto oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta	14
3.3 Nykyisen arviointijärjestelmän toimivuus, hyödynnettävyys ja vaikuttavuus.....	17
3.3.1 Arviointijärjestelmän toimivuus.....	17
3.3.2 Arviointitiedon hyödynnettävyys.....	19
3.3.3 Oppimistulosten arvioinnin vaikuttavuus	21
3.3.4 Meta-arviointia koskevia huomioita	22
4 Johtopäätökset oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta	23
5 Tulevaisuuden näkymiä ja näkökulmia arviointijärjestelmän kehittämiseksi	26
5.1 Ammatillisen koulutuksen ja opiskelijan arvioinnin muutoksia.....	26
5.2 Näkymiä opiskelijan arvioinnin tulevaisuuteen	27
5.3 Koski-järjestelmä.....	29
5.4 Näkökulmia oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämiseksi	30
Lähteet	33
Liitteet	34
Liite 1 Ulkoisen arvioinnin haastatteluteemat.....	35
Liite 2 Työpajojen ohjelmat	36
Liite 3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätöksistä	39

Tiivistelmä

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Karvi, toteutti vuosina 2016–2017 ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän meta-arvioinnin, jonka osaksi liitettiin ulkoinen arviointi. Ulkoisen arvioinnin tarkoituksena oli tulkita ja syventää meta-arvioinnin tuottamia tuloksia ja johtopäätöksiä sekä koota keskeisten hyödynsaajien ja sidosryhmien kokemukset arviointijärjestelmän toimivuudesta. Ulkoista arviointia varten nimettiin asiantuntijaryhmä, johon kuuluvat kehitysjohtaja Janne Hietanummi, Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto, lehtori Erja Kotimäki (pj.), Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opetussuunnitelma-koordinaattori Ulla Mäntykangas, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä ja HRD Manager Sari Pölänen, Stora Enso Oyj.

Asiantuntijaryhmä analysoi Karvin toteuttamien kansallisten oppimistulosarviointien ja arviointijärjestelmän meta-arvioinnin tuottamaa tietoa. Lisäksi asiantuntijaryhmä kokosi haastatteleamalla keskeisten arviointitiedon hyödyntäjien ja sidosryhmien kokemuksia oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta sekä näkemyksiä järjestelmän kehittämistarpeista.

Oppimistulosten arvioinnin itsearviointikyselyt olivat monipuolisia ja kattavia. Toimivuutta heikensi kuitenkin kyselyjen tulkinnanvaraisuus, sillä kaikki kysymykset ja käsitteet eivät olleet yksiselitteisiä. Arviointisykli koettiin liian pitkänä. Eri osapuolten (koulutuksen järjestäjät, työelämä ja hallinto) yhteinen näkemys oli se, että pelkkä arvosanatieto ei riitä kertomaan ammatillisesta osaamisesta. Vahvasti tuli esille se, että tarvitaan tietoa siitä, miten osaaminen on syntynyt ja millä perusteella arvosana on annettu.

Itsearviointiprosessin ajankäyttö, ajoitus ja organisointi oli koettu oppilaitoksissa haasteellisina. Kyselyjen valtakunnallista koordinoitua pidettiin puutteellisena, koska koulutuksen järjestäjille tuli eri tahoilta useita laajoja kyselyjä samanaikaisesti. Arviointikäynnit koettiin mielekkäinä ja hyödyllisinä. Ne toivat hyvin esille koulutuksen järjestäjille konkreettisia kehittämiskohteita.

Oppimistulosarvioinnit antoivat koulutuksen järjestäjien mukaan hyödyllistä tietoa ammatti-osaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavoista. Työelämän edustajat pitivät oppimistulosten arviointia hyvänä kehittämisen välineenä ja keskustelun avaajana koulutuksen järjestäjän ja työelämän välillä, joskin tiedottaminen tuloksista työelämän suuntaan oli vähäistä. Hallinnon edustajat (Oph, OKM) pitivät oppimistulosten arviointitietoja pääasiallisesti hyödyllisinä ja tarpeellisinä, mutta tulosten hyödyntäminen vaihteli suuresti. Eri hallinnon tahojen välille toivottiin nykyistä parempaa koordinoitua. Karvin toimijoiden mielestä oppimistulosten arviointijärjestelmän avulla saatiin kerättyä arvokasta tietoa eri tahojen kehittämistyön tueksi, mutta eri hyödynsaajat olivat hyödyntäneet tietoa vähäisesti.

Oppimistulosten arvioinnin vaikuttavuus jäi alhaiseksi, koska koulutuksen järjestäjät eivät systemaattisesti hyödyntäneet saatuja tuloksia ja niistä ei tiedotettu oppilaitoksen henkilöstölle, työelämän edustajille ja toimielimelle.

Ammatillisen koulutuksen reformi, uusi ammatillisen koulutuksen laki ja uudistuvat tutkinnon perusteet tuovat mukanaan suuria muutoksia ammatilliseen koulutukseen. Muutokset luovat kehittämistarpeita myös oppimistulosten arviointijärjestelmälle. Arviointijärjestelmästä toivotaan kevyttä ja nopealla syklillä toimivaa. Myös raportointia tulee keventää ja monipuolistaa. Koski-järjestelmän kautta saatava arviointiaineisto edistää oppimistulosten arvioinnin sisällyttämistä osaksi koulutuksen järjestäjien laatujärjestelmiä.

1 Johdanto

Oppimistulosten arviointi on vuodesta 2007 alkaen integroitu ammattiosaamisen näyttöihin. Arviointitieto on saatu koulutuksen järjestäjien paikallisesti toteuttamista ammattiosaamisen näyttöistä. Tähän mennessä oppimistuloksia on arvioitu yhteensä 28 eri ammatillisessa perustutkinnossa.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Karvi, käynnisti vuonna 2016 ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän meta-arvioinnin, jonka tarkoituksena on arvioida oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuutta, vaikuttavuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja luotettavuutta sekä tuottaa tietoa arviointijärjestelmän kehittämiseksi.

Meta-arvioinnin osaksi liitettiin ulkoinen arviointi, jonka tarkoituksena on tulkita ja syventää meta-arvioinnin tuottamia tuloksia ja johtopäätöksiä. Ulkoista arviointia varten nimettiin asiantuntijaryhmä, johon kuuluvat kehitysjohtaja Janne Hietanummi, Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto, lehtori Erja Kotimäki (pj.), Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opetussuunnitelmakoordinaattori Ulla Mäntykangas, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä ja HRD Manager Sari Pöllänen, Stora Enso Oyj.

Asiantuntijaryhmän tehtävinä oli:

- Laatia suunnitelma ulkoisen arvioinnin toteuttamiseksi
- Organisoida ulkoinen arviointi yhdessä Karvin kanssa
- Johtaa ja toteuttaa ulkoinen arviointi
  - tulkita ja syventää meta-arvioinnin tuottamia tuloksia ja johtopäätöksiä
  - koota keskeisten hyödynsaajien ja sidosryhmien kokemukset arviointijärjestelmän toimivuudesta
- Tulkita ulkoisen arvioinnin tulokset
- Laatia loppuraportti ulkoisesta arvioinnista ja arvioinnin tuloksista
- Laatia ehdotus kansallisen arviointijärjestelmän kehittämiseksi yhdessä Karvin kanssa

Ulkoisen arvioinnin avulla pyrittiin selvittämään, mitä tietoa oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottaman tiedon pohjalta on jo olemassa ja mitä uutta tietoa tarvitaan arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta. Kootun tiedon pohjalta tehdään päätelmiä arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta.

Ulkoisessa arvioinnissa hyödynnettiin aineistoina oppimistulosten arvioinnin itsearviointilomakkeita, koulutuksen järjestäjäkohtaisia ja kansallisia raportteja sekä synteesianalyysiä oppimistulostiedoista. Lisäksi analysoitiin osana meta-arviointia tehty kysely koulutuksen järjestäjille ja sen tulokset. Lisätietoa hankittiin haastattelemalla sidosryhmiä: Opetushallituksen, opetus- ja kulttuuriministeriön, Koski-järjestelmän, koulutuksen järjestäjien ja työelämän edustajia. Ulkoisen arvioinnin prosessiin sisällytettiin myös Karvin toimijoiden haastattelu ja kaksi työpajaa hyödynsaajille. Myös asiantuntijaryhmän oma asiantuntemus tuotti tietoa ulkoiseen arviointiin.

Tässä ulkoisen arvioinnin raportissa esitetään ulkoisen arvioinnin toteutus, tulokset ja johtopäätökset. Raportin loppuosassa tuodaan esille näkemyksiä ja näkökulmia ammatillisen koulutuksen ja arvioinnin tulevaisuuteen, Koski-järjestelmään sekä oppimistulosten arviointijärjestelmän

kehittämiseen. Näitä näkemyksiä hyödynnetään jatkossa, kun asiantuntijaryhmä laatii yhdessä Karvin kanssa ehdotuksen kansallisen arviointijärjestelmän kehittämiseksi.

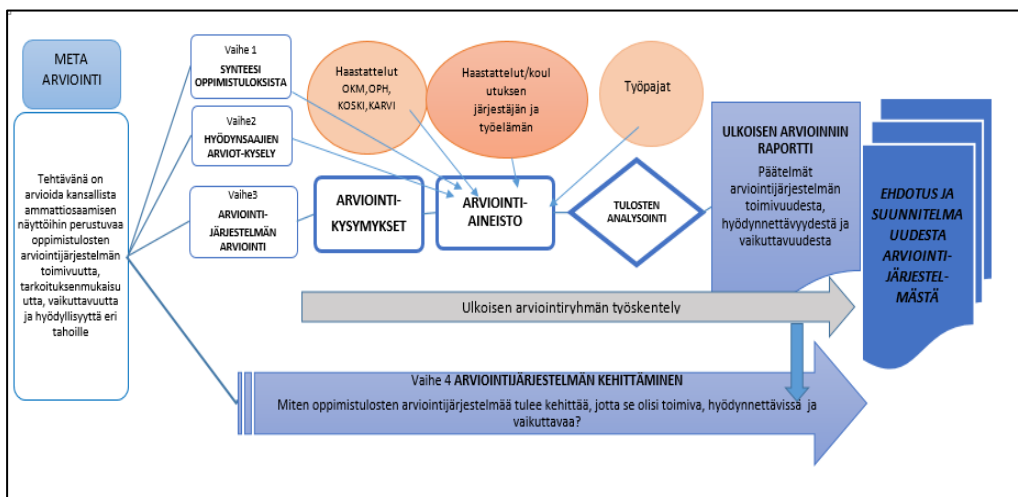
2 Ulkoisen arvioinnin toteutus

Ulkoisen arvioinnin tavoitteena oli tulkita ja syventää meta-arvioinnin tuottamia tuloksia ja johtopäätöksiä sekä koota keskeisten hyödynsaajien ja sidosryhmien kokemukset arviointijärjestelmän toimivuudesta.

Ulkoisessa arvioinnissa hyödynnettiin kansallisen oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottamaa tietoa: koulutuksen järjestäjäkohtaisia ja kansallisia oppimistulosarviointien raportteja, synteisiä oppimistuloksista sekä hyödynsaajien arvioita arviointijärjestelmästä. Arviointijärjestelmää arvioivat nimetyt asiantuntijaryhmän jäsenet. (Kuvio 1, vaiheet 1, 2 ja 3).

Lisäksi osana ulkoista arviointia koottiin keskeisten arviointitiedon hyödyntäjien ja sidosryhmien kokemuksia ammattiosaamisen näyttöihin perustuvan oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta sekä näkemyksiä järjestelmän kehittämistarpeista. Lisätiedon tuottajina olivat opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM), Opetushallituksen (Oph), Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi), Kansallisten opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitetyn integraatiopalvelu -järjestelmän (KOSKI) sekä koulutuksen järjestäjien ja työelämän edustajat.

Ulkoisen arvioinnin asiantuntijaryhmä laati arviointikysymykset, keräsi arviointiaineiston ja analysoi sen pohjalta nousevat tulokset. Tässä raportissa tehdään johtopäätökset arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta. Tuloksia ja johtopäätöksiä hyödynnetään arviointijärjestelmän kehittämisvaiheessa yhteistyössä Karvin kanssa (Kuvio 1, vaihe 4). Tulosten pohjalta tehdään ehdotus ja suunnitelma uudesta arviointijärjestelmästä.

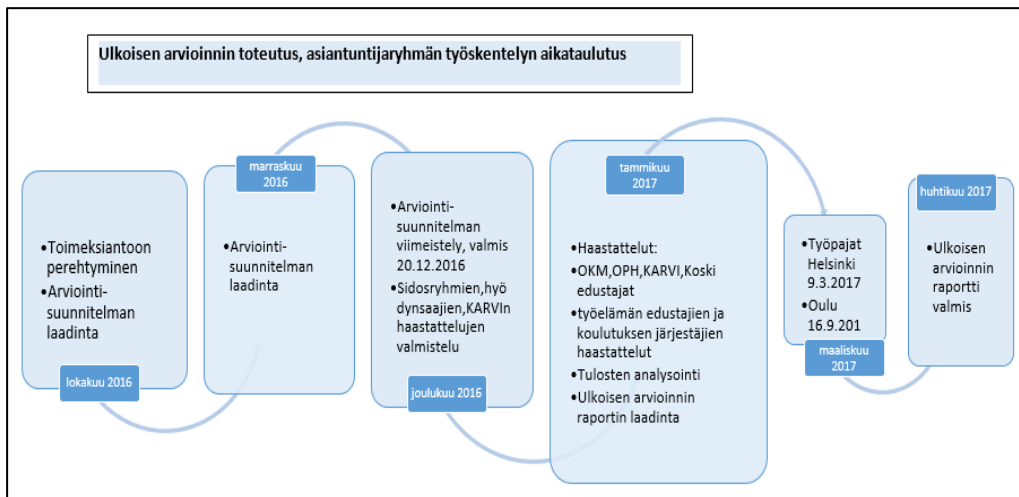

KUVIO 1. Ulkoisen arvioinnin arviointiasetelma

Ulkoisen arviointi toteutettiin seuraavasti (kuvio 2):

- 1) Karvin toimeksiantoon perehtyminen ja arviointisuunnitelman laatiminen lokakuu-joulukuu 2016
  - Ulkoisen arviointiryhmän työskentely (aineistoihin perehtyminen, arviointisuunnitelman laatiminen)
  - Arviointisuunnitelmaluonnoksen esittely ja tarkennukset
  - Ulkoisen arvioinnin organisointi yhdessä Karvin kanssa (haastattelujen valmistelu, raportoinnin tarkennus)
  - Arviointisuunnitelma valmis joulukuussa 2016

- 2) Ulkoisen arvioinnin johtaminen ja toteutus tammi-maaliskuu 2017
  - Asiantuntijaryhmän työskentely (aineistojen analysointi, haastattelujen suunnittelu)
  - Karvin toimijoiden itsearviointit ja haastattelu
  - Sidosryhmähaastattelut (OKM, Oph, KOSKI). Ennakkoaineistona haastateltaville lähetettiin synteesianalyysin ja hyödynsaajille tehdyn kyselyn tulokset. Karvin edustajat kävivät perehdyttämässä ennen haastatteluja OKM:n ja Oph:n edustajat em. tulosiin.
  - Sidosryhmien/hyödynsaajien haastattelut: neljä koulutuksen järjestäjien edustajaa ja seitsemän työelämän edustajaa
  - Ulkoisen arvioinnin tulosten analysointi

- 3) Ammatillinen osaaminen -työpajat maaliskuu 2017
  - Työpajat Helsingissä 9.3.2017 ja Oulussa 16.3.2017 (ohjelmat liitteessä 1).
  - Työpajoissa esiteltiin oppimistulosten arviointikokonaisuutta ja sen tuloksia sekä ulkoisen arvioinnin alustavia tuloksia ja johtopäätöksiä. Läsnäolijat jakautuivat ryhmiin analysoimaan tuloksia ja pohtimaan näkökulmia uuden arviointijärjestelmän vaatimuksista ja toteuttamistavoista. Tuotokset kirjattiin jatkotyöskentelyä varten.
  - Työpajoihin osallistui yhteensä 31 henkilöä, pääsääntöisesti koulutuksen järjestäjän edustajia.

- 4) Raportti ulkoisesta arvioinnista ja arvioinnin tuloksista ja johtopäätöksistä
  - luonnos helmikuu 2017, lopullinen raportti huhtikuu 2017

- 5) Ehdotus kansallisen arviointijärjestelmän kehittämiseksi yhdessä Karvin kanssa, toukokuu 2017

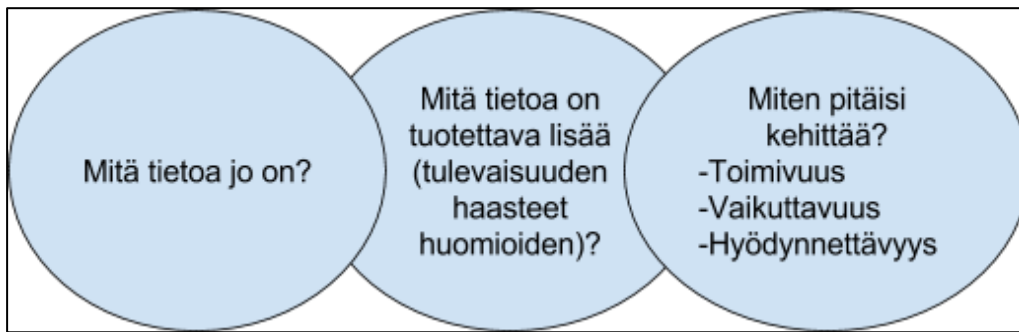
KUVIO 2. Ulkoisen arvioinnin toteutus

Ulkoiseen arviointiin laadittiin seuraavat **arviointikysymykset** (kuvio 3):

1. Millaista tietoa oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottaman tiedon pohjalta on jo olemassa arviointijärjestelmän toimivuudesta?
2. Millaista tietoa oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottaman tiedon pohjalta on jo olemassa arviointijärjestelmän hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta?
3. Mitä uutta tietoa tarvitaan oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottaman tiedon lisäksi arviointijärjestelmän toimivuudesta?
4. Mitä uutta tietoa tarvitaan oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottaman tiedon lisäksi arviointijärjestelmän hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta?
5. Mitä em. tiedon perusteella voidaan päätellä arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta?

Ulkoisen arvioinnin seuraavan vaiheen arviointikysymykset ovat (asiantuntijaryhmä yhdessä Karvin kanssa):

6. Miten oppimistulosten arviointijärjestelmää tulee kehittää, jotta se olisi toimiva?
7. Miten oppimistulosten arviointijärjestelmää tulee kehittää, jotta se olisi hyödynnettävissä ja vaikuttavaa?

KUVIO 3. Ulkoisen arvioinnin arviointikysymykset

Arviointikysymyksiin liittyvät **käsitteet määriteltiin** seuraavasti:

Toimivuus:

- Arviointiprosessin organisointi (mm. ajankäyttö, osallistujat, ajankohta)
- Arvioinnin kohteiden osuvuus (arvioidaanko oikeita asioita)
- Kysymysten ymmärrettävyys (käsitteiden yksiselitteisyys, kysymyksen muotoilu)

Hyödynnettävyys:

- Arviointiprosessin/tulosten lisäarvo koulutuksen järjestäjille ja muille hyödynsaajille
- Tulosten esittelyn selkeys

Vaikuttavuus:

- Arvioinnin vaikutukset jatkossa (hallinto, koulutuksen järjestäjä, työelämä)

3 Ulkoisen arvioinnin tulokset

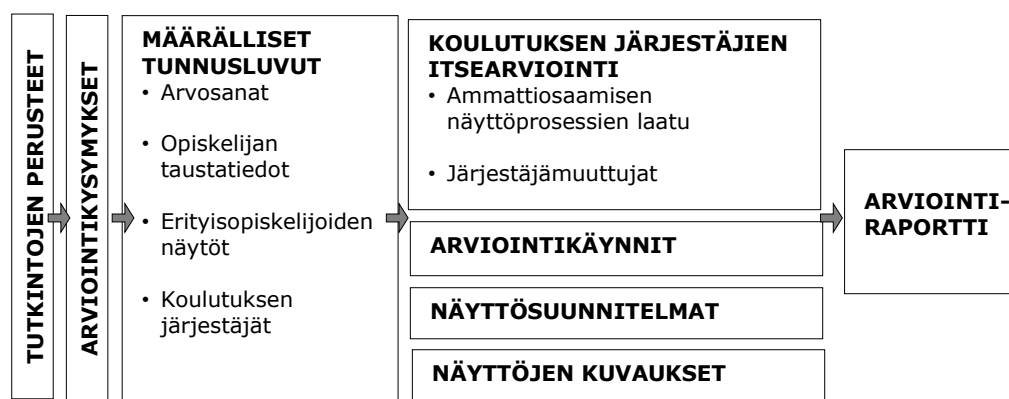
Ulkoisen arvioinnin tulokset käsitellään laadittujen arviointikysymysten mukaisesti. Ensin esitellään Karvin tuottama tieto, sen jälkeen asiantuntijaryhmän hankkima lisätieto ja lopuksi näiden pohjalta analysoidaan, mitä näiden pohjalta voi päätellä arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta.

3.1 Karvin tuottama tieto oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta

Ammatillisen koulutuksen **oppimistuloksia** on arvioitu nyky muodossa kansallisesti ammattiosaamisen näyttöihin perustuen vuodesta 2007 lähtien. Arvioinnit ovat kohdistuneet ammatilliseen osaamiseen perustutkinnoissa, ja arvioinnin perusteena ovat olleet tutkintojen perusteissa koulutukselle asetetut osaamisvaatimukset ja arviointikriteerit. Oppimistulosten arviointeihin ovat osallistuneet kaikki arvioitavaa perustutkintoa kyseisenä ajankohtana tarjonneet koulutuksen järjestäjät sekä kaikki tutkinnon opinnot aloittaneet opiskelijat. Oppimistulokset on koottu opiskelijoiden kolmen vuoden aikana suorittamista ammattiosaamisen näytöistä.

Oppimistulostietoa **täydentävänä aineistona ovat olleet koulutuksen järjestäjien itsearvioinnit, näyttösuunnitelmat ja näyttöjen kuvaukset**. Kussakin tutkintokohtaisessa arvioinnissa on tehty arviointikäyntejä kussakin tutkintokohtaisessa arvioinnissa. Koulutuksen järjestäjille on toimitettu arviointien päättymisen jälkeen palaute järjestäjien omista oppimistuloksista ja itsearviointituloksista yhdistettynä kansalliseen vertailutietoon. Lisäksi on julkaistu kansalliset tutkintokohtaiset arviointiraportit.

Kuviossa 4 on kuvattu nykyinen oppimistulosarvioinnin arviointiasetus, joka on kaikissa tutkinnoissa yhtenäinen lukuun ottamatta arviointikäyntejä, joita ei ole tehty kaikkien tutkintojen kohdalla.

KUVIO 4. Arviointiasetus oppimistulosten arvioinneissa.

Oppimistulosarviointien arviointikysymykset ovat:

- Miten hyvin opiskelijoiden osaaminen vastaa työelämän edellyttämiä ja tutkintojen perusteissa määriteltyjä ammattitaitovaatimuksia?
- Miten koulutuksen järjestäjät hallitsevat ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyvän prosessin laatua?
- Miten hyvin näyttösuunnitelmat ohjaavat näyttöjen järjestämisen laatua? Varmistavatko ne laadun?
- Miten hyvin ammattiosaamisen näyttöjen sisällöt vastaavat ammattitaitovaatimuksia?
- Miten elinikäisen oppimisen avaintaidot integroituvat ammattiosaamisen näyttöihin, ja miten näitä vaatimuksia koskevaa osaamista arvioidaan niiden osana?
- Miten ammattiosaamisen näyttöjä tulisi kehittää niiden laadun varmistamiseksi ja oppimistulosten parantamiseksi?

Oppimistulosarvioinnit koostuvat seuraavista kokonaisuuksista:

Oppimistulokset

- Näyttöjen määrä per lukuvuosi, opiskelija ja tutkinnon osa
- Näyttöjen arvosanat arviointikohteittain ja tutkinnon osittain
- Koulutuksen järjestäjien väliset erot näyttöjen arvosanoissa
- Arvosanat lukuvuoden, sukupuolen, opetuskielen ja koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan
- Näytön suorittaminen työssäoppimisen yhteydessä
- Näytöt työpaikalla ja oppilaitoksessa
- Arviointikeskusteluun osallistuneet
- Näytön arvosanasta päättäneet osapuolet
- Koulutuksen järjestämistä koskevien taustamuuttujien yhteydet näyttöjen arvosanoihin

Erityisopiskelijoiden oppimistulokset

- Näyttöjen määrä per lukuvuosi ja tutkinnon osa
- Näyttöjen arvosanat mukautettujen ja ei-mukautettujen tavoitteiden mukaan arviointikohteittain ja lukuvuosittain
- Näyttöjen arviointitavat ja näyttöjen toteuttaminen

Täydentävä arviointi

- Näyttöjen ja ammattitaitovaatimusten vastaavuus
- Näyttösuunnitelmien arviointi
- Itsearviointiaineiston tunnusluvut (mm. lähiopetuksen, työssäoppimisen ja pedagogisesti pätevien opettajien määrä)
- Itsearviointiaineiston tulokset teemoittain (mm. ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelu, laatu ja kehittäminen)
- Arviointikäynnit

Karvi on käynnistänyt oppimistulosten arviointijärjestelmän meta-arvioinnin vuonna 2016. Meta-arvioinnin osana on tehty **synteesianalyysi** 21 oppimistulosarvioinnin pohjalta. Lisäksi

meta-arviointi koostuu **koulutuksen järjestäjille suunnatusta kyselystä**, jossa koulutuksen järjestäjät arvioivat 1) oppimistulosten arviointien tuottamaa tietoa, 2) oppimistulosten arviointien toteuttamistapaa, 3) koulutuksen järjestäjän omaa toimintaa, tiedon hyödyntämistä ja laadun varmistamista sekä 4) oppimistulosten arvioinnin kehittämisen ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Kyselyn tuloksia analysoimalla saavutettiin muun muassa käsitys arviointitiedon hyödyntämisestä edistävistä ja estävistä tekijöistä sekä jännitteistä, eli päinvastaisista mielipiteistä järjestelmän kehittämiskohteiden ja vahvuuksien välillä. Koulutuksen järjestäjille suunnatun kyselyn tulokset antoivat ulkoiseen arviointiin tietoa pääosin oppimistulosten arvioinnin hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta. Arviointiprosessin toimivuuteen viitataan kyselyn osassa "Oppimistulosten arviointien toteuttamistapa" sekä "Oppimistulosten arvioinnin kehittäminen ja tulevaisuuden mahdollisuudet".

3.2 Asiantuntijaryhmän tuottama lisätieto oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta

Asiantuntijaryhmä analysoi Karvin tuottaman aineiston tuloksia, ja täydensi omia näkemyksiään **hyödynsaajien haastatteluilla**. Hyödynsaajiksi määriteltiin koulutuksen järjestäjät, työelämä sekä hallinnon edustajat (OKM, Oph ja Koski-järjestelmän asiantuntijoita). Lisäksi asiantuntijaryhmä haastatteli Karvin edustajia Karvin itsearviointin tueksi ja toisaalta ulkoisen arvioinnin johdopäätösten taustaksi. Haastattelut toteutettiin taulukossa 1 esitellyllä tavalla.

TAULUKKO 1. Sidosryhmien haastatteluiden toteuttaminen

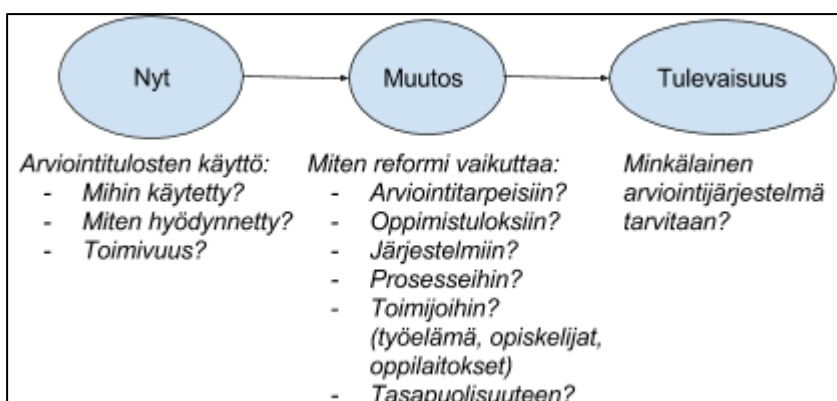
Haastateltava taho	Ajankohta	Haastattelijat	Kirjaajat
Opetushallituksen edustaja (1)	12.1.17 klo 10.00 – 11.00	Ulla Mäntykangas ja Sari Pöllänen	Janne Hietanummi ja Erja Kotimäki
OKM:n edustajat (2)	12.1.17 klo 14.00 – 15.30	Janne Hietanummi ja Erja Kotimäki	Ulla Mäntykangas ja Sari Pöllänen
Karvin edustajat (4)	13.1.17 klo 10.00 – 11.30	Erja Kotimäki ja Sari Pöllänen	Ulla Mäntykangas ja Janne Hietanummi
OPH 13.1.17 (7)	13.1.2017 klo 14.00 – 15.30	Janne Hietanummi ja Erja Kotimäki	Ulla Mäntykangas ja Sari Pöllänen
KOSKI-järjestelmän edustajat (2), AC	20.1.2017 klo 12.30 – 13.30	Janne Hietanummi ja Erja Kotimäki	Sari Pöllänen
Karvin sähköisen järjestelmän kehittäjät (2), AC	23.1.2017 klo 16.00 – 16.45	Janne Hietanummi	Sari Pöllänen, Ulla Mäntykangas

Haastatteluihin laadittiin teemat (liite 1), jotka asiantuntijaryhmä lähetti ennakoon haastateltaville. Sidosryhmähaastatteluiden sisällöt on tiivistetty kuvioon 5. Haastattelut kirjattiin ja niistä tehtiin nauhoitukset, joista pystyttiin tarkistamaan tarvittaessa epäselviä kohtia. Karvi lähetti

OKM:n, Oph:n ja Koski-järjestelmän edustajille ennakkomateriaalina synteesianalyysin ja hyödynsaajille lähetetyn kyselyn tulokset. OKM:n ja Oph:n edustajille Karvi järjesti myös alustustilaisuuden tuloksista juuri ennen haastatteluja.

Haastatteluilla kerättiin näkemyksiä etenkin arviointikysymyksiin 3, 4 ja 5, koska Karvin tuottama aineisto ei kohdistunut yhtä selkeästi niihin kuin arviointikysymyksiin 1 ja 2. Haastatteluilla tavoiteltiin lisätietoa myös ammatillisen koulutuksen reformin perusteista ja lopullisista suuntaviivoista käytännön tasolla. Esimerkiksi uudistuvan ammatillisen koulutuksen lainsäädännön ja uusien tutkinnon perusteiden yksityiskohdat, uudistuva arviointitiedon keruu (Koski-järjestelmä) sekä laadunhallinta ja tuloksellisuusmittaus ovat aiheita, jotka olivat sisällöllisesti yhteydessä arviointitiedon keruuseen ja analysointiin.

Haastatteluilla hankittiin tarkennettua ja kohdennettua lisätietoa myös arviointijärjestelmän tiedonkeruun yksiselitteisyydestä ja arviointiprosessin toimivuudesta. Tavoitteena oli löytää mahdolliset ei-yksiselitteiset arviointikysymykset ja pohtia näiden vaikutuksia arvioinnin tuloksiin. Lisäksi selvitettiin koulutuksen järjestäjien näkemyksiä arviointijärjestelmän kehittämisestä, laadunhallinnasta, rahoituksesta sekä näiden keskinäisestä yhteydestä uudistusten jälkeen.

KUVIO 5. Sidosryhmähaastattelujen sisällöt

Ammatillinen osaaminen –työpajat

Karvin ja asiantuntijaryhmän yhteistyönä järjestettiin kaksi työpajaa arviointien hyödynsaajille. Tilaisuudet pidettiin Helsingissä 9.3.2017 ja Oulussa 16.3.2017, ja niihin osallistui pääasiassa koulutuksen järjestäjien edustajia. Tilaisuuksien ohjelmat on esitelty liitteessä 2. Tilaisuuksissa tarkoituksena oli esitellä viimeisimpien oppimistulosarviointien sekä meta-arviointiin liittyvien synteesianalyysin, koulutuksen järjestäjille toteutetun kyselyn ja ulkoisen arvioinnin tuloksia sekä kuulla hyödynsaajien ajatuksia oppimistulosten arvioinnin onnistumisesta (toimivuus, hyödynnettävyys ja vaikuttavuus) ja tulevaisuuden näkymistä asiantuntijaryhmän ja Karvin asiantuntijoiden jatkotyöskentelyn tueksi.

Tilaisuuksissa käsiteltiin seuraavia aiheita:

- Ammatillisen koulutuksen arviointijärjestelmän arvioinnin ja oppimistulosten arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet
- Synteesi 21 perustutkinnon tuloksista
- Tutkintokohtaisten oppimistulosten (autoala, tieto- ja viestintätekniikka, tekstiili- ja vaateusala, musiikkiala) ja opiskelijan osaamisen itsearviointipilotin tulosten esittely

- Koulutuksen järjestäjien arviot kansallisen oppimistulosarvioinnin hyödyllisyydestä ja vai-
kuttavuudesta – koulutuksen järjestäjille toteutetun kyselyn tulokset
- Kooste yhteisiin tutkinnon osiin liittyvistä tuloksista
- Asiantuntijaryhmän alustavat johtopäätökset

Asiantuntijaryhmän alustavien tulosten ja kehittämisehdotusten käsittelyn runkona käytettiin taulukossa 2 esitettyä sisältöä.

TAULUKKO 2. Ulkoisen arvioinnin tulosten ja kehittämisehdotusten käsittelyrunko

Mitä arvioidaan?

Mitkä ovat kriittiset kohdat oppimistulosten arvioinnissa?

- Mitä tulee huomioida tutkinnon osien arvosanojen lisäksi HOS:n, osaamisen hankkimisen prosessin, oppimisympäristöjen, tutkinnon perusteiden työelämävastaa-
vuuden, osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ja kriteeriperusteisen arvioinnin to-
teutumisen arvioinnissa?
  - Kerätäänkö yhteisistä tutkinnon osista arviointitietoa?
  - Jatko-opintokelpoisuuden ja -valmiuksien arviointi?
  - Arvioidaanko/miten arvioidaan yrittäjyysosaamista?
  - Millainen otanta/sykli tietojen keräämisessä tulisi olla?

Miten tieto kerätään?

- Koski-järjestelmän hyödyntäminen; Miten järjestelmää tulisi kehittää myös oppi-
mistulostietojen keräämisen kannalta?
- Mikä on koulutuksen järjestäjien itsearviointien ja arviointikäyntien merkitys
täydentävänä arviointina?

Miten tieto raportoidaan? Millaista palautteen tulisi olla?

- Miten hyödynnetään sähköisiä järjestelmiä?
- Minkälaisia pikapalautteiden ja kansallisten raporttien tulisi olla?

Miten hyödynnettävyyttä ja vaikuttavuutta parannetaan?

- Miten saada oppimistulosten arviointi osaksi koulutuksen järjestäjien laatujärjes-
telmää ja laatukriteereitä?
- Millainen kehittämistyön seuranta palvelee oppimistulostietojen kehittämistä?
  - hallinnossa tietojen hyödyntäminen (tutkinnon perusteet, toi-
minnan ohjaus, reformin seuranta)
  - koulutuksen järjestäjän kehittämistyön seuranta
  - työelämän ja opiskelijoiden mahdollisuus tulosten ja kehittämis-
työn seurantaan

Mitä uutta järjestelmän kehittämisessä tulisi huomioida?

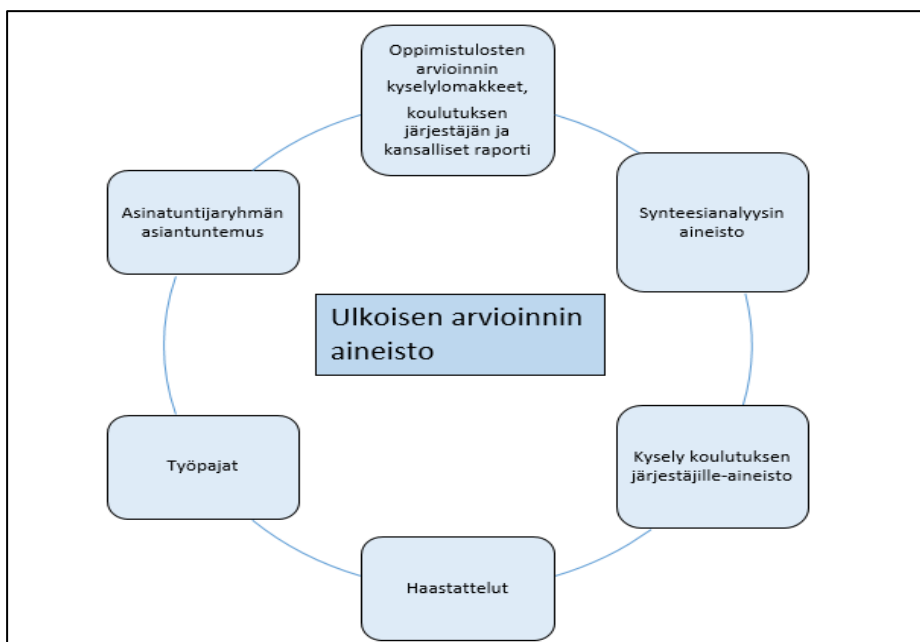
Ideat ja innovaatiot?

Tilaisuudet toteutettiin käytännönläheisesti ja vuorovaikutteisesti. Ohjelma sisälsi alustuksia, ryhmätyöskentelyä ja keskustelua. Erityisesti tilaisuuksissa selvitettiin hyödynsaajien näkemyksiä oppimistulosten arvioinnin tulkinnoista sekä arviointijärjestelmän onnistumisesta kokonaisuutena. Lisäksi kuultiin hyödynsaajien näkemyksiä arviointijärjestelmän kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Ryhmätöiden tuotokset ja muita keskustelun yhteydessä nousseita ajatuksia kirjattiin muistiinpanoiksi. Lisäksi osallistujilta kerättiin palautetta tilaisuuksien toimivuudesta ja annista.

Yhteenvetona arviointikysymyksiin 1 ja 2 liittyen voidaan todeta, että arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta löytyi tietoa oppimistulosten arvioinnin kyselylomakkeista ja raporteista sekä meta-arviointiin kuuluvasta synteesianalyysistä ja kyselystä koulutuksen järjestäjälle. Uutta tietoa hankittiin sidosryhmähaastatteluilla, työpajoilla sekä hyödyntäen työryhmän omaa asiantuntemusta (kuvio 6).

KUVIO 6. Ulkoisen arvioinnin aineisto

3.3 Nykyisen arviointijärjestelmän toimivuus, hyödynnettävyys ja vaikuttavuus

Seuraavassa esitellään asiantuntijaryhmän analysoimat tulokset siitä, mitä oppimistulosten arvioinnin ja meta-arvioinnin tuottaman tiedon sekä asiantuntijaryhmän hankkiman muun tiedon (haastattelut, oma asiantuntemus, työpajat) perusteella voidaan päätellä arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta.

3.3.1 Arviointijärjestelmän toimivuus

Oppimistulostietojen kerääminen ammattiosaamisen näytöistä on vakiintunut oppilaitoksissa tutuksi prosessiksi ja siihen tarvittavien tietojen kokoamiseen osataan varautua. Ammattiosaamisen näyttöjen arvosanatietojen siirtäminen excel-taulukoille koettiin hankalana ja se on tuottanut lisätyötä. Oppimistulostietoja täydentävänä arviointina toteutettujen koulutuksen järjestäjien itsearviointien vastaajaryhmien kokoonpanot ja työskentelytavat eivät tulleet esille tutkin-kohtaisista raporteista. Itsearviointien kohteet olivat asianmukaiset.

Oppimistulosten arviointia pidettiin määrällisesti kattavana, koska se kohdistui kaikkiin arvioitavaan perustutkintoon tarjoaviin koulutuksen järjestäjiin ja sitä suoritteleviin opiskelijoihin. Arviointiaineisto oli myös monipuolinen. Tulosten analysoinnissa käytettiin tarkoituksenmukaisia tilastollisia menetelmiä.

Ammattiosaamisen näyttötoimintaa arvioitiin koulutuksen järjestäjien itsearvioinnissa teema-alueittain. Teemojen alla oli hyvin erilaisia kohtia ja vastaajille oli jäänyt paikoitellen epäselväksi se, mitä osa-alueita arvioinnissa painotettiin. Epäloogisesti vaihteleva arviointiasteikko (1–3/1–6), pitkät kysymykset ja vaikeahko kieli tuotiin esille kyselyn toimivuutta heikentävinä asioina.

Koulutuksen järjestäjät toivat esille sen, että nykyinen opiskelijan osaamisen arviointiasteikko (1–3) ei erottele tarpeeksi opiskelijoiden osaamista, minkä vuoksi pelkkien arvosanatietojen keräämistä ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Myös arvosanojen luotettavuus koettiin haasteelliseksi. Arvioijien eritasoinen osaaminen ja arviointikriteerien ja -asteikon tulkinta toivat eriarvoisuutta arviointiin.

Työelämän edustajien mielestä oli keskeistä saada tietoa siitä, vastaako hankittu osaaminen työelämän tarpeita sekä siitä, miten luotettavia ja vertailukelpoisia eri oppilaitosten arvosanatiedot ovat. Työnantajat kokivat arvosanatiedon tärkeäksi erityisesti silloin, kun rekrytoivat työntekijää, joka ei ole ollut aiemmin esimerkiksi työssäoppimassa tai kesätöissä yrityksessä.

Itsearviointikysely sisälsi tulkinnanvaraisuutta, sillä jotkut kysymykset itsessään tai näiden taustalla olevat määreet eivät olleet yksiselitteisiä. Alle on listattu itsearvioinnin sisältämiä tulkinnanvaraisia osioita ja niistä heränneitä kysymyksiä.

- Työssäoppimisen ja näyttöjen resursoinnin määrittäminen (kysymyksen muotoilu epäselvä)
- Opetushenkilöstön työelämäjaksojen määrittäminen
  - Mikä täyttää työelämäjakson kriteerit kunkin koulutuksen järjestäjän näkemyksen mukaan?
- Työpaikkaohjaajien koulutuksen määrittäminen
  - Viitataan Opetushallituksen ohjeistamaan koulutukseen (3 ov), räätälöityyn koulutukseen vai perehdytykseen?
  - Miten määritellään räätälöidyn koulutuksen tai perehdytyksen kesto?
- Käsitteiden työpaikkanäyttö ja oppilaitosnäyttö välinen raja epäselvä
  - Jos näyttöä on esimerkiksi täydennetty oppilaitoksessa, onko se vielä oppilaitosnäyttö?

Näyttösuunnitelma-käsite oli selkeä, kun se oli määritelty näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmaksi, jonka toimitus vahvistaa. Se saatiin näin erotettua opiskelijan tekemästä näyttösuunnitelmasta.

Oppimistulosarviointien osana toteutetut arviointikäynnit koettiin mielekkäinä ja hyödyllisinä. Ne toivat hyvin esille koulutuksen järjestäjille tarpeellisia kehittämiskohteita. Niiden tuottama tieto sisälsi koulutuksen järjestäjien mielestä vähemmän tulkinnanvaraa kuin aineistoja analysoimalla tuotettu tieto. Esimerkiksi näyttösuunnitelmien käsittely tehtiin keskustellen, jolloin niistä

tehtävät johtopäätökset olivat realistisempia kuin ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemä, puhtaasti suunnitelmaan pohjautuva analysointi. Toisaalta arviointikäyntejä pidettiin raskaina, koska niihin täytyi lyhyellä varoitusajalla organisoida iso joukko eri tahojen edustajia. Erityisesti sidosryhmien, kuten työelämän ja toimielinten edustajien organisointi paikalle oli työlästä.

Eri osapuolten (koulutuksen järjestäjät, työelämä ja hallinto) yhteinen näkemys oli se, että pelkkä arvosanatieto ei riitä kertomaan ammatillisesta osaamisesta. Vahvasti tuli esille se, että tarvitaan tietoa siitä, miten osaaminen on syntynyt ja millä perusteella arvosana on annettu. Kriteeriperusteisuuden toteutuminen nostettiin esille yhtenä keskeisenä arvioitavana asiana.

3.3.2 Arviointitiedon hyödynnettävyys

Koulutuksen järjestäjän näkökulma

Oppimistulostiedot antoivat koulutuksen järjestäjien mukaan hyödyllistä tietoa ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavoista. Toisaalta tuotiin myös esille, että koulutuksen järjestäjän omat laatujärjestelmät tuottavat tarpeeksi tietoa, jolloin kansallisella oppimistulosten arvioinnilla ei ole välttämättä lisäarvoa. Tulosten kansallista vertaamista pidettiin kuitenkin tärkeänä ja se ei onnistu koulutuksen järjestäjien omien järjestelmien kautta.

Oppimistuloksiin liittyvien taustatietojen tuottamaa tietoa ei pidetty kaikilta osin tarpeellisenä. Sukupuoleen, kielitaustaan tai koulutuksen järjestäjän sijaintiin liittyvien tietojen hyödyntäminen ja johtopäätöksien tekeminen syy-seuraussuhteista jäivät epäselviksi ja koettiin hyödyttömiksi. Hyödyllisenä tietona olisi pidetty esimerkiksi opiskelijan hakutoivetta ja sen yhteyttä oppimistuloksiin. Erityisopiskelijoiden tiedot auttoivat tulkitsemaan oppimistuloksia; niiden pohjalta oli tehty päätelmiä esimerkiksi joidenkin alojen heikoista oppimistuloksista.

Koulutuksen järjestäjän raportteja pidettiin oppilaitoksen näkökulmasta ymmärrettävinä ja niiden koettiin kehittyneen paljon vuosien varrella. Raportit antoivat hyvin tietoa sellaisista ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavoista, joihin koulutuksen järjestäjä oli voinut toiminnallaan vaikuttaa. Raporteissa oli kuitenkin tulkinnanvaraisuutta kyselyyn liittyvien epäselvyyksien takia. Koulutuksen järjestäjien tutkintokohtaisia raportteja hyödynnettiin paremmin kuin valtakunnallisia raportteja. Arviointikäyntien keskustelujen jälkeen saadut raportit koettiin luotettavammaksi kuin pelkästään materiaalien pohjalta saadut raportit.

Työpajat vahvistivat koulutuksen järjestäjän näkökulmasta saatua tietoa oppimistulosten hyödynnettävyydestä. Työpajoihin osallistuneilla koulutuksen järjestäjien edustajilla oli hyvin vaihtelevasti tietoa oppimistulosten arviointijärjestelmästä ja sen tuottamien tulosten hyödynnettävyydestä. Osa oli toiminut yhdyshenkilöinä ja he tunsivat järjestelmän hyvin, osan tietämys järjestelmää koskien taas oli hyvinkin vajavaista. Osallistujat toivat esille sen, että alkuvaiheessa oppimistulostietoja oli hyödynnetty paremmin kuin viime vuosina. Yksi syy oli se, ettei tuloksissa ollut tapahtunut juurikaan muutoksia ensimmäisten vuosien jälkeen. Raportointia pidettiin liian raskaana ja hidassyklisenä. Pohdintaa herätti se, hyödyntääkö järjestelmä nykyisenlaisena enää tarpeeksi koulutuksen järjestäjiä ja onko arvosanatieto tarpeellista esimerkiksi työelämän ja jatko-opintojen näkökulmasta.

Työelämän näkökulma

Mikäli koulutuksen järjestäjä oli esitellyt raporttien tulokset työelämän edustajille, he kokivat saaneensa hyvää tietoa koulutuksen järjestäjän tavasta toteuttaa koulutusta. Osa haastatelluista työelämän edustajista ei ollut kuullut aiemmin mitään oppimistulosten arvioinnista, mutta heidän mielestään oli hyvä, että eri tutkinnoista oli olemassa koulutuksen järjestäjien välistä vertailutietoa. Työelämän edustajat pitivät oppimistulosten arviointia hyvänä kehittämisen välineenä ja keskustelun avaajan koulutuksen järjestäjän ja työelämän välillä. Oppimistuloksien käsittelystä yhteistyössä työelämän edustajien kanssa hyötyivät heidän mielestään sekä oppilaitos, opiskelijat että työelämä. Raportit vaativat yhteistä käsittelyä ja asioiden avaamista, sillä työelämän edustajien mielestä raportit olivat vaikeaselkoisia ja sisälsivät tulkinnanvaraisuuksia. Työelämän edustajat pitivät tärkeänä, että saadaan luotettavasti tieto siitä, vastaako opiskelijan osaaminen työelämän edellyttämiä vaatimuksia.

Hallinnon näkökulma (OKM, Oph)

Hallinnon edustajat (Oph, OKM) pitivät oppimistulosten arviointitietoja pääasiallisesti hyödyllisinä ja tarpeellisina. Tutkintokohtaiset raportit antoivat heille kokonaiskuvan tutkinnon tilanteesta. Tulosten tulkintaa helpottivat hajontatiedot, pelkkä keskiarvo ei olisi ollut tarpeeksi kuvaava.

Hallinnon edustajien mielestä tulokset oli esitelty selkeästi ja monipuolisesti koulutuksen järjestäjäkohtaisissa ja kansallisissa raporteissa. Myös Karvin tekemä synteesi oppimistuloksista ja koulutuksen järjestäjille tehdyn kyselyn tulosten raportointi koettiin selkeinä ja kattavina. Raportointia pidettiin monipuolisena, numeerista ja sanallista palautetta oli käsitelty eri näkökulmista ja niistä oli tehty johtopäätöksiä. Joiltain osin tulosten esitystapa koettiin liian pitkäksi ja sekavaksi. Keskeisiin asioihin fokusointi jakoi mielipiteitä. Toisaalta raporteja pidettiin erittäin oikeaan osuvina ja toisaalta haluttiin lyhyitä, keskeisiin asioihin paneutuvia raporteja, joissa tehdään rohkeita johtopäätöksiä ja kannanottoja. Esille tuotiin myös huoli siitä, että keskeiset asiat hukuvat runsaaseen materiaaliin. Sekä OKM:n ja Oph:n edustajat toivoivat pikapalautteita, koska niillä pystytään puuttumaan nopeasti epäkohtiin.

Tulosten hyödyntäminen vaihteli hallinnossa suuresti. Kaikki Opetushallituksen edustajat eivät tunteneet kansallisen oppimistulosten arvioinnin kokonaisuutta ja sen tavoitteita, eivätkä olleet ottaneet huomioon oppimistuloksia toiminnassaan. Pääsääntöisesti Oph:n ja OKM:n edustajat olivat kuitenkin hyödyntäneet tuloksia reformin ja lainsäädännön valmistelussa, tutkinnon perusteiden laatimisen ja muun kehittämisen taustatietona sekä koulutuksellisten epäkohtien havaitsemisessa. Molemmat toivat esille oppimistulosten arviointijärjestelmän ainutlaatuisuuden: muualla Euroopassa ei ole vastaavaa järjestelmää ja se on herättänyt kansainvälistä mielenkiintoa. Oppimistulosten arviointi ja tutkinnon perusteiden hyödyntäminen eivät ajoituksellisesti ole menneet oikeassa syklissä. Oppimistulostietoja tutkinnoittain oli arvioitu, mutta arviointi ei ollut kohdannut kehittämistyön kanssa.

Lisäksi OKM oli käyttänyt tuloksia suomalaisen järjestelmän toimivuuden kuvaamisessa ja kansainvälisessä vertailussa, informaatio-ohjauksessa (esim. työelämäyhteistyön toteuttaminen) sekä metodologisessa kehittämisessä. OKM:n edustajat ilmaisivat myös huolensa siitä, mikä taho

tulevaisuudessa vastaa oppimistulosten arvioinnista – ei ole tarkoituksenmukaista, että arviointi hajoaa usealle taholle ja kokonaisstruktuuri puuttuu. Hallinnon edustajien mukaan oppimistulosten hyödynnettävyyttä voitaisiin parantaa arviointiprosessien ja niihin suoraan tai välillisesti sidoksissa olevien tehtävien ja tavoitteiden paremmalla keskinäisellä koordinoinnilla.

Kaikki hyödynsaajat toivat esille arviointisyklin hitauden. Kolmen vuoden takainen tieto koettiin auttamattomasti vanhentuneena ja sitä ei enää voitu hyödyntää kovinkaan paljon kehittämissä. Arviointiin osallistuneet opiskelijat olivat valmistuneet oppimistulostietojen raporttien valmistuttua, jolloin tiedottaminen tuloksista heille oli mahdotonta. Myös itsearviointiin osallistuneiden työelämän edustajien tavoittamista ja aineistoon perehtymistä vaikeutti viive tiedon keräämisen ja raportoinnin välillä.

Eri hyödynsaajilla oli erilainen näkemys siitä, kuka hyötyy eniten oppimistulosten arvioinnista. Hallinnon edustajat pitivät koulutuksen järjestäjiä suurimpina hyödynsaajina ja koulutuksen järjestäjät taas hallinnon edustajia. Eri hyödynsaajat uskoivat siis, että joku toinen taho hyötyy arvioinnista enemmän kuin oma taho tai organisaatio.

Karvin näkökulma

Karvin toimijat näkivät oppimistulosten arvioinnin erittäin tärkeänä, sillä silloin arvioidaan koulutuksen järjestäjien ydintoimintaa, eli opiskelijoiden osaamista. Pitkäaikaisella, systemaattisella arvioinnilla voidaan edistää tulosten hyödyntämistä. Systemaattisuuden seurauksena on syntynyt tietovaranto, jota hyödynnetään synteesianalyyssissä. Karvin toimijat pitivät synteesianalyyssiä arvokkaana ja näkevät sen hyödyttävän ennen kaikkea opetushallintoa. Arvioinnin metodologinen kehittäminen on kansallisesti ja kansainvälisesti merkityksellistä; on kehitetty integroitu, kehittävä arvioinnin malli.

Karvin toimijoiden mukaan oppimistuloksia ei ole hyödynnetty riittävästi tutkinnon perusteiden laatimisessa. Oppimistulosten raportointia ja tutkinnon perusteiden kehittämistä ei ole tarpeeksi hyvin linkitetty. OKM velvoittaa oppimistulosten arviointiin ja on yhä enemmän kiinnostunut sen tuloksista.

Karvin toimijoiden mielestä koulutuksen järjestäjien tulosten hyödyntämistä haittaa pitkä sykli. Työelämä ei hyödynnä tarpeeksi tuloksia. Koulutuksen järjestäjien ja niiden toimielinten toiminnassa on tältä osin suuria eroja.

Karvi tuottaa ennen kaikkea tietoa kehittämisen tarpeisiin opetushallinnolle ja koulutuksen järjestäjille. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta ammatillisen koulutuksen tilasta. Synteesianalyysi kertoo hyödynsaajien näkökulman. Prosessiin ei enää kuulu yhteiset tulkinnat tuloksista. Aiemmin pidetyt workshopit ovat viime vuosina jääneet pois, minkä koettiin heikentäneen tulosten hyödyntämistä. Koulutuksen järjestäjille koostetut pikapalautteet nähtiin hyvinä. Raportteja voitaisiin tuottaa erilaisia eri tarpeisiin ja tavoitteena on sähköinen raportointi.

3.3.3 Oppimistulosten arvioinnin vaikuttavuus

Koulutuksen järjestäjien mukaan oppimistulosten arvioinnilla oli ollut vaikutusta ennen kaikkea näyttötoiminnan ja työelämäyhteistyön kehittämiseen. Oppimistulosten arviointi oli herättänyt koulutuksen järjestäjiä sisällyttämään nämä asiat laatujärjestelmiinsä, ja niiden arviointiin oli kehitetty pedagogisia mittareita.

Vaikuttavuutta on heikentänyt se, että tulokset olivat tulleet myöhään ja koulutuksen järjestäjä ei ollut seurannut niiden hyödyntämistä. Hyödyntäminen oli jäänyt eri tutkintojen vastuuhenkilöiden aktiivisuuden varaan. Raportteja ei oltu välttämättä käsitelty toimielimessä ja niitä ei oltu jaettu eteenpäin. Myös työelämä piti tulosten hyödyntämisen ja sen seurannan puuttumista suurena epäkohtana: Heille muodostui mielikuva, että arviointia oli suoritettu vain arvioinnin vuoksi, eikä sillä pyritty vaikuttamaan ja kehittämään toimintaa.

Hallinnon mielestä oppimistulosten arvioinnin vaikuttavuus jäi alhaiseksi, koska eri tahot olivat hyödyntäneet puutteellisesti tuloksia.

3.3.4 Meta-arviointia koskevia huomioita

Koulutuksen järjestäjille toteutetun kyselyn kysymykset oli laadittu hyvin ja kattavasti. Koko kansallisen oppimistulosten arviointiprosessi oli otettu huomioon kysymyksissä monipuolisesti. Kyselyyn vastaaminen oli ohjeistettu perusteellisesti, mutta runsassanaisesti. Keskeiset asiat olivat vaarassa hukkuu runsaan tekstin sisään. Vastaajaryhmän kokoaminen oli ohjeistettu selkeästi ja ottaen huomioon eri osapuolet. Tukimateriaalia oli hyvin tarjottu käytettäväksi. Avoimet kysymykset oli muotoiltu selkeästi ja niissä oli ollut mahdollisuus tarkentaa vastauksia. Johdattelut ennen kysymyksiä auttoivat vastaajaa orientoitumaan ja palauttamaan asiat mieleen.

Kyselyprosessin ajankäyttö ja ajoitus eivät ole olleet optimaalisia. Kevyempi ja vähemmän organisoitua vaativa prosessi olisi koulutuksen järjestäjien mielestä voinut syventää kyselyyn paneutumista ja siten vähentää vastausten tulkinnanvaraisuutta ja subjektiivisuutta. Arviointiprosessia ei pystytty ennakoimaan koulutuksen järjestäjän vuosisuunnitelmassa (vuosikello), koska tieto arvioinnista tuli lyhyellä varoitusaikalla ja yllättäen. Kyselyjen valtakunnallinen koordinointi koettiin puutteellisena, koska koulutuksen järjestäjille tuli eri tahoilta useita laajoja kyselyjä samanaikaisesti.

Vastaajaryhmien kokoonpano ja työskentelytapa olivat voineet vaihdella suuresti. Kiireellisen aikataulun vuoksi koulutuksen järjestäjän edustajat eivät välttämättä olleet pyytäneet mukaan esim. työelämän edustajia ja opiskelijoita. Näin vastaukset olivat jääneet yksipuolisesti vain koulutuksen järjestäjän näkemyksiksi. Ryhmä oli saattanut työskennellä yhdessä pitkään (useita tunteja) tai keskustella lyhyemmin, minkä jälkeen koulutuksen järjestäjä oli vastannut kyselyyn oman tulkintansa mukaisesti. Toisaalta myös ryhmän mielipiteessä oli voitu painottaa muiden kuin koulutuksen järjestäjän kantaa, jolloin kysymysten tulkinta esimerkiksi termistön osalta oli erilainen kuin päinvastaisessa tapauksessa. Vastausten yhteenvedon tekijöinä oli ollut myös henkilöitä, joilla ei ollut tarpeeksi tietoa oppimistulosten arvioinnista.

4 Johtopäätökset oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta

Seuraavassa esitetään asiantuntijaryhmän tekemät johtopäätökset oppimistulosten arviointijärjestelmän toimivuudesta, hyödynnettävyydestä ja vaikuttavuudesta edellä esitettyjen tulosten pohjalta.

Arviointijärjestelmän toimivuus

- Excel-pohjaisesta oppimistulostietojen keräämisestä tulee luopua. Oppimistulostiedot tulee kerätä tulevaisuudessa osana KOSKI-järjestelmää.
- Pelkkä arvosanatieto ei riitä kertomaan ammatillisesta osaamisesta. Tarvitaan tietoa myös osaamisen hankkimisen prosessista, erilaisten oppimis- ja arviointiympäristöjen laadusta sekä arvioinnin kriteeriperusteisuuden, kattavuuden ja luotettavuuden toteutumisesta. On selvítettävä, saadaanko tätä tietoa kerättyä KOSKI-järjestelmän kautta vai tarvitaanko muita tiedonkeruutapoja.
- Itsearviointiin liittyvien kysymysten selkeyttä ja yksiselitteisyyttä tulee parantaa ja ne tulee kohdentaa keskeisiin asioihin. Samoin taustamuuttujien tulee kohdentua oppimistulosten kannalta olennaisiin asioihin. Tärkeitä ovat ne asiat, joihin koulutuksen voidaan vaikuttaa ja joista on hyötyä kehittämistyössä. Ammattiosaamisen näytön kuvaukseen ei ole ollut valtakunnallisesti yhteneviä ohjeita, joten niiden pohjalta ei voida tehdä luotettavaa arviointia ammattitaitovaatimusten arvioinnin toteutumisesta.
- Itsearvioinnit tulisi rakentaa siten, että koulutuksen järjestäjä voi ennakoida ja suunnitella ne riittävästi etukäteen. Näin varmistetaan, että itsearviointi voidaan toteuttaa ohjeiden mukaisesti, esim. vastaajaryhmän kokoonpano.
- Koulutuksen järjestäjille suunnattujen valtakunnallisten kyselyjen välillä tarvitaan koordinaointia. Useiden yhtäaikaisten kyselyjen lähettäminen heikentää vastaamisen määrää ja laatua.
- Erityisopiskelijoista tuotettua tietoa tarvitaan tulosten tulkinnassa jatkossakin.
- Arviointikäynnit ovat toimivia, mutta niiden organisointia tulisi helpottaa. Näyttö-suunnitelmien arviointi ei tuo luotettavaa tietoa näytön toteutumisesta.
- Tutkintokohtaisesti oppimistulosten arviointeja tehdään liian harvoin laadun seurannan näkökulmasta.

Arviointijärjestelmän tuottaman tiedon hyödynnettävyys

- Oppimistulostiedot antavat hyödyllistä tietoa ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavoista. Oppimistulosten arvioinnin ja kehittämisen kannalta näiden tietojen hyöty on merkittävä, koska koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus vaikuttaa niihin

omalla toiminnallaan. Toisaalta taustamuuttujien kuten sukupuolen, opetuskielen, koulutuksen järjestäjän sijainnin ja omistajatyypin hyödynnettävyydellä ei ole suurta merkitystä.

- Koulutuksen järjestäjät pystyvät halutessaan hyödyntämään arviointiprosessien tuottamia tuloksia oman toimintansa kehittämisessä. Kansallisella tasolla hyödyntämistä pidetään heikkona, vaikka itse oppimistulosten arviointi nähdään tärkeänä. Hyödynnettävyyttä lisäisi arviointiprosessin nopeuttaminen. Nopeuttaminen parantaisi myös tiedottamista eri hyödynsaajille.
- Raportteja tulee selkeyttää (käsitteet, keskeiset asiat), jotta myös työelämä ja opiskelijat pystyisivät hyödyntämään niitä. Pitkien raporttien rinnalla voisi olla selkeästi kantaa ottavia pikapalautteita, joita voitaisiin hyödyntää nopeasti kehittämistyössä.
- Näyttösuunnitelmista saatu palaute ei ole edistänyt kehittämistyötä. Näyttösuunnitelmat eivät kerro arviointiprosessin konkreettisesta toteuttamisesta ja laadusta, eikä yksittäisen opiskelijan osaamisen osoittamisesta.
- Arviointikäynnit ovat hyödyllisiä, mutta niiden organisointi on raskasta. Arviointikäyntien palaute on edistänyt toiminnan kehittämistä.
- Jatkossa pitää varmistaa, miten oppilaitokset hyödyntävät yhteistyössä työelämän kanssa saatuja oppimistulostietoja sekä miten ne vaikuttavat työpaikalla tapahtuvien näyttöjen kehittymiseen ja arviointikäytänteiden parantumiseen. Oppimistulostietojen hyödynnettävyyttä tulee konkretisoida eri hyödynsaajille (opetushallinto, koulutuksen järjestäjät, työelämä, opiskelijat).
- Oppimistuloksia ei juurikaan hyödynnetä osana koulutuksen järjestäjien laatujärjestelmiä, vaan pikemminkin satunnaisina lisätiedon lähteinä. Oppimistulokset tulee kytkeä osaksi koulutuksenjärjestäjien laadunhallinnan itsearviointikriteerejä. Oppimistulosten pohjalta tehtävä kehittämistyö ja sen seuranta tulee vastuuttaa (osaksi jatkuvan parantamisen sykliä).
- Opetushallinnon viranomaisten välistä yhteistyötä oppimistulostiedon keräämisessä (KOSKI-järjestelmä) ja tulosten hyödyntämisessä tulee parantaa. Erityisesti tutkinnonperuste-uudistuksessa tulee hyödyntää oppimistulosten arviointitietoa.
- Oppimistulostietojen kerääminen tulee kohdentua tulevaisuudessa sekä ammatilliseen peruskoulutukseen että näyttötutkintoihin. Myös yhteisten tutkinnon osien tuottamaa jatko-opintokelpoisuutta tulee arvioida.

Oppimistulosten arvioinnin vaikuttavuus

- Oppimistulosten arviointi on lisännyt koulutuksen järjestäjän näyttötoiminnan ja työelämäyhteistyön kehittämistä ja jonkin verran niihin liittyvien pedagogisten mittareiden viemistä osaksi koulutuksen järjestäjien laatujärjestelmiä.

- Vaikuttavuutta on heikentänyt se, että tulokset ovat tulleet viiveellä suhteessa tehtyyn arviointiin. Vaikuttavuus on jäänyt alhaiseksi, koska koulutuksen järjestäjät eivät ole systemaattisesti hyödyntäneet saatuja tuloksia ja niistä ei ole tiedotettu oppilaitoksen henkilöstölle, työelämän edustajille ja toimielimelle.

Yhteenveto tuloksista ja johtopäätöksistä on koottu liitteeseen 3.

5 Tulevaisuuden näkymiä ja näkökulmia arviointijärjestelmän kehittämiseksi

Ammatillisen koulutuksen reformi, uusi ammatillisen koulutuksen laki ja uudistuvat tutkinnon perusteet tuovat mukanaan suuria muutoksia ammatilliseen koulutukseen kuluvan vuoden ja ensi vuoden aikana. Seuraavassa kuvataan, millaisia muutoksia ammatillisessa koulutuksessa sekä opiskelijan arvioinnissa on tulossa lähivuosina. Lisäksi kerrotaan eri tahojen näkemyksiä opiskelijan arvioinnista tulevaisuudessa sekä Kansallisten opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitetystä integraatiopalvelusta (Koski), joka on tulossa käyttöön vuonna 2019. Loppuun on vielä koottu asiantuntijaryhmän työskentelyn aikana esiin tulleita näkökulmia oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämiseksi.

5.1 Ammatillisen koulutuksen ja opiskelijan arvioinnin muutoksia

Reformin tavoitteena on yksi ammatillisen koulutuksen järjestelmä, jota ohjataan yhdellä ammatillisen koulutuksen lailla. Ammatillisen koulutuksen reformilla vahvistetaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä, uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita, tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta, poistetaan koulutuksen päällekkäisyyksiä ja kootaan koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Reformilla kannustetaan lisäksi koulutuksen järjestäjiä toiminnan tehostamiseen. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi tarvitaan, koska työelämän toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja laajamittaisesti, osaamistarpeet muuttuvat, kasvavat ja moninaistuvat, koulutukseen käytävissä olevat resurssit pienenevät pysyväisluonteisesti sekä muuttoliike ja ikääntyminen muuttavat koulutustarpeita.

Osaamisperusteisuuden ja asiakaslähtöisyyden tavoitteena on opintopolkujen rakentaminen yksilön tarpeiden ja edellytysten mukaisesti sekä joustavat, monipuoliset ja tehokkaat koulutuksen toteuttamistavat. Aiemmin ja eri tavoin hankittu osaaminen tulee tunnustaa tehokkaasti suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin ja keskittyä koulutuksessa yksilöltä puuttuvan osaamisen hankkimiseen. Koulutusprosessien ja resurssien käytön tehostamisella tavoitellaan koulutusaikojen lyhentämistä ja painopisteen siirtämistä osaamisen laadun varmistamiseen koulutuksen sisällön tai keston tarkastelun sijaan.

Tutkinnon perusteiden uudistuksessa tutkintojen kokonaismäärä vähenee, mutta tutkintoihin sisältyy nykyistä enemmän valinnanmahdollisuuksia. Ammatillisiin perustutkintoihin sisällytetään kolme yhteistä tutkinnon osaa; viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Vapaasti valittavat tutkinnon osat sisällytetään valinnaisiin tutkinnon osiin. Tutkinnon suorittajan yksilöllinen opintopolku laaditaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOS). Henkilökohtaistamisen yhteydessä sovitaan kullekin opiskelijalle parhaiten soveltuvat osaamisen hankkimisen tavat. Osaamisen tunnustaminen on koulutuksen järjestäjän velvollisuus. Nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen raja-aidat poistetaan, tutkinnon suorittaminen on osaamisen hankkimistavasta riippumatonta eikä tutkinnon suorittamisen aikaa määritellä.

Osaaminen osoitetaan näyttämällä käytännön työtilanteissa. Arvioijina ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän nimeämät edustajat yhdessä. Tämänhetkisen tiedon mukaan arviointias-teikko säilyy nykyisenä (1–3). Arvioinnin kriteerit tarkennetaan nykyistä työelämälähtöisem-miksi. Tutkinnon perusteita uudistetaan parhaillaan ja tavoitteena on, että uudet perusteet tu-levat voimaan kaikilla aloilla viimeistään 1.1.2019.

Uusissa tutkinnon perusteissa arviointikriteeristö muutetaan kontekstuaaliseksi ja arvioinnin kohteet sisällytetään ammattitaitovaatimuksiin. Nykyisestä neljästä arvioinnin kohteesta luovu-taan ja osaaminen arvioidaan ammattitaitovaatimuksittain. Tutkinnon perusteissa kuvataan am-mattitaidon osoittamistavat.

5.2 Näkymiä opiskelijan arvioinnin tulevaisuuteen

Työelämän edustajat toivovat arviointiin selkeitä ammattitaitovaatimuksia ja arviointikriteerejä. Heidän mielestään opettajan on oltava läsnä arviointitilanteissa ja otettava päävastuu arvioin-nista, vaikka se tehdään yhdessä työelämän kanssa. Näin taataan laatu ja tasapuolisuus arvioin-nissa.

On olemassa ristiriitaisia näkemyksiä siitä, miten tutkinnon perusteissa kuvataan ammattitaito-vaatimukset ja kriteerit. Hallinnon taholta tuotiin esille, että ammattitaitovaatimuksia ja kritee-rejä kuvattaessa tulisi ottaa huomioon alakohtaiset erot ja perinteet. Toisaalta varsinkin työelä-män näkökulmasta toivottiin yhdenmukaista kuvaamistapaa, mikä helpottaisi opiskelijan arvioin-tia niillä työpaikoilla, joissa on opiskelijoita monilta eri koulutusaloilta.

Hallinnon ja koulutuksen järjestäjän edustajien mielestä arvioinnin kohteista luopuminen vähen-tää tutkinnon perusteissa olevaa päällekkäisyyttä, mutta vie samalla pohjaa oppimistulosten ar-viointilta, jossa arviointitietoa on kerätty arvioinnin kohteittain.

Lainsäädännön uudistuksessa painotetaan, että ammattitaidon osaamisen osoittamisen tulee ta-pahtua ensisijaisesti aidoissa työelämän ympäristöissä. Jos laki edellyttää näyttöjen toteutta-mista aidoissa työelämän ympäristöissä, olisi määriteltävä, mitkä ovat tällaisen ympäristön kri-teerit. Täyttävätkö koulutuksen järjestäjän omat oppimisympäristöt (esim. opetusravintolat, ra-kennustyömaat) nämä kriteerit?

Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen on luotava selkeät ohjeet ja käytänteet ammatil-lisiin tutkinnon osiin. Tällä hetkellä on paljon tulkinnanvaraisuutta. Laskeeko ammatillisen osaa-misen taso, kun koulutuksen järjestäjän on uuden lain myötä tunnustettava tyydyttävän tason osaaminen? Tämä ei tue opiskelijan ammatillista kasvua, eikä halua pyrkiä tyydyttävää tasoa pa-rempaan ammattitaitoon. Järjestelmä ei ota huomioon koulutuksen aikana tapahtuvaa kehi-tystä. Huolta herättää, että mihin jäävät sinnikkyuden ja toistojen oppiminen.

Koska työpaikoilla tapahtuva koulutus ja osaamisen arviointi lisääntyvät reformin myötä, opet-tajan tulee olla nykyistä enemmän työpaikoilla ohjaamassa opiskelijaa ja perehdyttämässä työ-paikkaohjaajia arviointiin. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että työpaikkaohjaajilla on

tarpeeksi ohjaus- ja arviointiosaamista. Tämä lisää työpaikoilla tapahtuvan koulutuksen ja arvioinnin laatua.

Opettajia toivotaan mukaan työpaikoille opiskelijan osaamisen kehittämisen suunnitteluun nykyistä vahvemmin. Varsinkin erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla opettajan rooli työpaikkojen tukena koetaan tärkeänä. Haasteena on, että kaikki työpaikat eivät halua ottaa haasteellisia opiskelijoita mm. turvallisuussyistä. Miten taataan tällaisten opiskelijoiden osaamisen kehittäminen ja arviointi aidoissa työelämän tilanteissa?

On selvítettävä, mitä osaamista voi milläkin työpaikalla hankkia ja osoittaa. Tämä vaatii paljon yhteistä suunnittelua työpaikkojen kanssa siitä, mitä osaamista voi työpaikalla hankkia ja kauanko osaamisen hankkiminen vie keskimäärin aikaa. Opettajan rooli ja ajankäyttö työpaikoilla tulee kytkeä kiinteästi suunnitteluun. Opiskelijan osaamisen kehittyminen voi edellyttää usealla työpaikalla työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjän vastuulla on varmistaa, että opiskelija saavuttaa ammattitaitovaatimukset ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet. Työelämän edustajien mielestä yhteisten tutkinnon osien osaamisen hankkiminen tulee tapahtua oppilaitoksessa. Toisaalta korostetaan yhteisten tutkinnon osien ja ammatillisten tutkinnon osien integraatiota. Integraatio edellyttää ammatillisten ja yhteisten tutkinnon osien opettajien tiivistä yhteissuunnittelua. Jatko-opintokelpoisuus sekä -valmiudet tulee säilyttää ja taata opiskelijoille.

Näytön lisäksi tarvitaan myös muuta osaamisen arviointia, näytöllä ei saada kaikkea osaamista esille. Esim. elvytys pitää varmistaa simulaatiolla. Työn perustana olevaa tiedon hallinta on säilytettävä selkeästi osana osaamisen arviointia. Tiedon hallintaa ei välttämättä saada esille pelkästään työtä tekemällä, tieto ja taito tulee yhdistää ja opiskelijan on ymmärrettävä syy-seuraus -suhteita. Miten saataisiin opiskelijan asenne ja motivaatio (vrt. elinikäisen oppimisen avaintaidot) esille osaamisen arvioinnissa? Olisiko esimerkiksi sanallinen arviointi numeroarvioinnin lisäksi/tilalle ratkaisu tähän? Olisi tärkeää, että todistukset olisivat sellaisia, jotka palvelevat opiskelijan rekrytointia työelämään.

Tutkinnon osittain eteneminen ei ole välttämättä aina mahdollista nuorten opiskelijoiden kohdalla, eikä se tue opiskelijoiden ammatillista kasvua. Alaikäiset opiskelijat eivät voi opiskella tiettyjä tutkinnon osia työpaikoilla. Myöskään nykyiset tutkinnon perusteet eivät aina tue tutkinnon osittain etenemistä: tutkinnon osien laajuudet vaihtelevat (esim. 5 - 60 osp) eri tutkinnoissa ja tutkinnon osat eivät ole työelämälähtöisiä, ts. niitä ei voi kokonaisina toteuttaa työpaikoilla. Miten edellä mainitut otetaan huomioon suoritusperusteisessa rahoituksessa? Oppimisen arviointi tulee kirjata huolellisesti, jotta ollaan tietoisia siitä, mitä osaamista opiskelija on jo hankkinut.

Aluepoliittiset näkökulmat tulee ottaa huomioon ja taata koulutuksellinen tasa-arvo myös Pohjois- ja Itä-Suomessa. Koulutuksen järjestäjillä tulee olla mahdollisuuksia järjestää koulutusta myös pienillä paikkakunnilla, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus opiskella lähialueillaan. On kuitenkin vältettävä päällekkäisyyttä koulutustarjonnassa.

Työelämän näkökulmasta on taattava, että eri alueilla saadaan koulutettuja työntekijöitä. Miten esim. oppisopimuskoulutuksella voitaisiin vastata työelämän tarpeisiin? Aloilla, jotka eivät työllistä jatkuvasti tai eivät ole vetovoimaisia, tulisi järjestää koulutusta esim. muutaman vuoden välein, jotta taattaisiin niillekin ammattitaitoista työvoimaa. Koulutuksen tarvetta tulee ennakoida luotettavasti ja koulutustarjontaa tulee joustavasti suunnata alueellisen ja valtakunnallisen tarpeen mukaisesti. Tutkinnon sisällä voisi olla valinnaisia tutkinnon osia, joita tarjottaisiin ennakoidun tarpeen mukaan.

Yksi tapa suorittaa ammatillinen perustutkinto helpottaa käytännön tasolla arviointia ja vähentää byrokratiaa, kun arviointi tehdään jatkossa koulutuksen järjestäjätasolla. Sekä työelämän että koulutuksen järjestäjän edustajat on perehdytettävä uuden lainsäädännön tuomiin muutoksiin. Haasteena on, miten ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ja mahdollisesti myös yhteisissä tutkinnon osissa toteutetaan oppimistulosten arviointi.

5.3 Koski-järjestelmä

Opetushallitus rakentaa Kansallisten opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitettyä integraatiopalvelua (Koski) yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Kosken on tarkoitus olla käytössä täydessä laajuudessaan vuonna 2019. Käyttöönottoon vaikuttaa lainsäädäntötyön aikataulu. Koski kerää yhteen tiedot kunkin oppijan koulutuksesta yksittäisestä opintosuorituksesta suoritettuihin tutkintoihin asti. Palvelu sisältää myös tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista.

Tiedot kootaan yhteen olemassa olevista ja nyt perustettavista rekistereistä. Palvelun ansiosta kansalaiset ja viranomaiset saavat tarvitsemansa koulutustiedot luotettavasti yhdestä paikasta. Tiedot ovat Koskessa turvallisesti tallessa ja kansalaiset voivat selata omia tietojaan. Lisäksi tietoja voidaan jakaa niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaisille, esimerkiksi koulutuksen järjestäjille, kunnille, Kelalle ja työvoimatoimistoille.

Tietoja voidaan hyödyntää esimerkiksi

- opintojen suunnittelussa ja henkilökohtaistamisessa
- aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisessa
- työnhaussa
- opintojen etenemisen ja koulutuksessa läsnäolon seurannassa
- koulutuksen rahoituksen laskennassa
- koulutusta koskevien tilastojen laadinnassa
- koulutuksen arvioinnissa.

Tulevaisuudessa arviointitieto kerätään tutkinnon osista, ei arvioinnin kohteittain, kuten tällä hetkellä. Tavoitteena on, että tarvittava tieto kerätään yhdellä tiedonsiirrolla. Pelkkä oppimistulostiedon kerääminen ei riitä, pitää saada osaamisen hankkimisen prosessi esille, tieto siitä, miten tutkinnon osan tavoitteet saavutetaan. Vielä ei ole määritelty, mitä tietoa tarvitaan ja halutaan kerätä oppimistuloksista.

Koski-järjestelmä kerää tietoja, analysointi ja päätelmien tekeminen ei kuulu järjestelmän tehtäviin. Koski-järjestelmän kehittäjillä ei ole vielä selkeää kuvaa siitä, mitä tietoa kerätään ja miten sitä hyödynnetään. Tärkeää on, että ammatillisen yksikön ja arvioinnin kehittäjät (Karvi) tekevät yhteistyötä, jotta käsitteet ja kirjaustavat saadaan yhtenäisiksi. Tiedon siirron rajapintoja tulee tarkastella ja sopia, mitä tietoa ja missä muodossa kerätään. Järjestelmän tietorakenteesta rakennetaan niin joustava, että se pystyy koko ajan reagoimaan reformin ja tutkinnon perusteiden muutoksiin.

Muutosta tulevaisuudessa tuo aikuiskoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen yhdistymisen. Arvioinnin kohteet muuttuvat sekä yksilölliset opintopolut ja valinnaisuus lisääntyvät, mikä voi vaikeuttaa yhtenäistä tiedon keräämistä. Tutkintotoimikuntien rooli muuttuu ja koulutuksen järjestäjän ei tarvitse enää tuottaa niille tietoa. Tieto tuodaan tulevaisuudessa Koski-järjestelmään, mikä yksinkertaistaa prosessia ja mahdollistaa automaattisen tiedonsiirron muihinkin järjestelmiin ja eri viranomaisille. On vielä ratkaistava, mitä tietoja hyödynnetään oppimistulostietoina. Työelämän ja opettajan palautteet tulevat mahdollisesti osaksi Karvin portaalia.

Koski-järjestelmä mahdollistaa pitkäaikaisen osaamisen kehittymisen analyysin, kun kaikki aikaisempi osaaminen esikoulusta korkeakouluun asti rekisteröidään samaan järjestelmään. Tutkinnon osien perustiedot saadaan järjestelmästä, samoin paikallisesti tarjottavien tutkinnon osien tiedot. Tiedon keräämistä tapaa vielä harkitaan; kerätäänkö tietoa jatkuvasti ja opiskelijakohtaisesti.

Henkilöllä itsellään on lupa luovuttaa tietoja sähköisessä muodossa. Oppijanumero mahdollistaa kuitenkin nimettömänä tietojen käsittelyn.

Koski-järjestelmän linkittymistä laadunhallintaan ei ole vielä suunniteltu, mutta se voi olla mahdollista tulevaisuudessa. Eri tahoilla on eriäviä näkemyksiä, miten Koski-järjestelmä asemoidaan suhteessa muihin järjestelmiin (esim. Vipunen, Tilastokeskus).

Koski-järjestelmän osalta on vielä ratkaisematta:

- mitä tietoa kerätään ja kenen tarpeisiin?
- millä syklillä tietoa kerätään?
- millä prosessilla tietoa kerätään?
- mitä tietoa hyödynnetään oppimistulosarvioinnissa ja millä tavalla?

Koski-järjestelmä ei itsessään anna vastauksia em. kysymyksiin, vaan asiat on ratkaistava eri viranomaistahojen yhteistyönä.

5.4 Näkökulmia oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämiseksi

Tulevaisuuden oppimistulosten arviointi voisi olla otantaan perustuva, tai tietoa tuotettaisiin yksittäisistä tutkinnon osista. Olisi tuotettava nykyistä fokuoituneempia arviointeja nopealla ja ennakoitavissa olevalla syklillä, jotta voitaisiin vastata sekä hallinnon, koulutuksen järjestäjien että

työelämän kehittämistarpeisiin ketterästi. Tarvittaessa joitakin tutkintoja ja koulutuksen eri teemoja voisi ottaa määräajoin tarkempaan tarkasteluun esimerkiksi Koski-järjestelmän tai muun tahon tuottamien signaalien pohjalta.

Koulutuksen ensisijainen tavoite on palvella työelämää ja tuottaa sellaista osaamista, mitä siellä tarvitaan, myös tulevaisuuden ja globaalit tarpeet ennakkoiden. Tutkinnon perusteiden laatimissa on otettava huomioon tulevaisuuden osaamistarpeet ammattitaitovaatimuksia laadittaessa. Kansallisen arvioinnin on tuotettava tietoa siitä, vastaavatko perusteet työelämän tarpeita ja arvioidaanko osaamista suhteessa ammattitaitovaatimukseen (kriteeriperusteisuus). Mikäli näin ei ole, asiaan täytyy pystyä reagoimaan nopeasti. Työelämän pitää tärkeänä, että jatkossakin tuotetaan kansallista oppimistulostietoa ja tietoa siitä, miten oppimistulokset ovat kehittyneet eri oppilaitoksissa. Tiedon tulee olla luotettavasti tuotettua.

Oppimistulosten arviointi pitää reformin myötä laajentaa koskemaan kaikkea ammatillista koulutusta, joten järjestelmään pitää sisällyttää nykyiset näyttötutkinnot sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. On myös pohdittava, kerätäänkö yhteisistä tutkinnon osista arviointitietoa. Sekä koulutuksen järjestäjien että työelämän edustajat toivat esille tarpeen jatko-opintokelpoisuuden ja -valmiuksien arviointiin ammatillisen koulutuksen asianmukaisuuden ja laadun ja vetovoiman ylläpitämiseksi.

Arvioinnin pitää tuottaa myös analyysitietoa. Oppimistulostiedon tulee olla analyttistä, jolloin saadaan näkyväksi mitkä tekijät ovat osaamisen taustalla ja vievät osaamista eteenpäin tai mistä johtuvat erot koulutuksen järjestäjien välillä. Asiakas- ja työelämälähtöisyys asettavat uusia haasteita; yksilölliset opintopolut ja oppimisympäristöt on otettava myös arvioinnissa huomioon. Tarvitaan uudenlaisia otteita oppimistulosten arviointiin. Tutkintokohtaisten oppimistulosten arvioinnin sijaan arviointi tulisi jatkossa kohdentua esim. henkilökohtaistamisprosessiin. Teema-arviointien ja prosessia kuvaavien arviointien kautta saadaan näkyväksi tuloksiin vaikuttavat tekijät.

Tärkeää olisi saada tietoa esimerkiksi seuraavien tekijöiden yhteyksistä oppimistuloksiin opiskelijan lähtötason ja alueelliset erot huomioiden:

- opiskelijan sukupuoli
- opetusmenetelmät
- erilaiset näyttöympäristöt
- oppilaitoksen sijainti
- työssäoppimispaikkojen laatu
- näyttöjen kattavuus (onko tutkinnon osassa yksi vai useampi näyttö)
- työpaikkaohjaajien ja opettajien osaaminen
- työpaikkaohjaajien osallistuminen arviointiin

Sähköisiä järjestelmiä tulisi hyödyntää ja eri järjestelmät pitää saada keskustelemaan sujuvasti keskenään. Olisi luotava järjestelmä ("hälytysjärjestelmä"), joka hälyttää kriittistä kohdista. Koski-järjestelmä vähentää tarvetta kerätä tietoa monesta eri paikasta ja monella eri tavalla. Kosken avulla saadaan arviointi- ja taustamuuttujatietoja ja ne voidaan yhdistää muihin rekistereihin. Saadaan mm. opiskelijan lähtötasotieto, jolloin voidaan seurata, miten osaaminen on kehittynyt. Tämä parantaa arvioinnin luotettavuutta.

Sähköiset järjestelmät tuovat lisäarvoa, mutta vain jos sinne syötetty tieto on asianmukaista. Syötetylle tiedolle pitää määrittää tarkat ohjeet: mitä “työpaikkaohjaajakoulutuksella”, näytöillä “aidoissa työelämän ympäristöissä” tai muilla vastaavilla, tulkinnanvaraisilla muuttujilla tarkalleen tarkoitetaan.

Oppimistulosten sisällyttämistä osaksi koulutuksen järjestäjän laatujärjestelmää edistäisi se, että numeerista tietoa saataisiin suoraan Koski-järjestelmästä. Numeerinen, joustavasti saatavilla ja muokattavissa oleva data on helppo johtaa mittariksi ja siten laatujärjestelmän osaksi. Pelkkä numeerinen data ei kuitenkaan yksinään riitä, vaan tulkintaa ja analyysia tarvitaan jatkossakin. Olisiko tulevaisuudessa Karvin tehtävänä nostaa datan perusteella (vrt. aiemmin kuvattu hälytysjärjestelmä) erilaisia teemoja valtakunnalliseen tarkasteluun? Karvi voisi profiloitua kohdennettujen tutkimusten tekijänä koulutuskentältä nousevien vihjeiden perusteella. Tulosten raportointi voisi sähköisen datan saatavuuden parantuessa muuttua; esimerkiksi lyhyempi sykli, kevyempi raportointitapa ja kohdennetut analyysit vaikuttaisivat elementeilta, joita koulutuksen järjestäjät toivovat tulevaisuudessa.

Kansallisen arvioinnin tulisi tuottaa tietoa myös arvioijien osaamisesta. Sekä opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamisesta tarvitaan tietoa, jotta sitä voidaan suunnitelmallisesti kehittää. Arvioijien osaaminen on erittäin keskeisessä roolissa, kun halutaan varmistaa osaamisen arvioinnin laatu.

Näyttöjen laadunvarmennusta on syytä miettiä, kun ammattiosaamisen toimielimet jatkossa lakautetaan. Mikä tulee olemaan tutkintotoimikuntien tai työelämätoimikuntien rooli tulevaisuudessa ja miten laadunvarmennus liitetään osaksi koulutuksen järjestäjän järjestelmiä? Oppimistulosten arviointi tulisi kytkeä yhteen laadunvarmennuksen kanssa siten, että koulutuksen järjestäjän itsearviointikriteereissä otetaan huomioon myös oppimistulosten näkökulma. Myös esim. laatupalkinnossa voisi oppimistulosten vaikutus näkyä nykyistä paremmin.

Kaiken kaikkiaan tarvitaan tietoa siitä, miten reformi vaikuttaa oppimistulosten arviointiin. Toisaalta tarvitaan myös tietoa siitä, miten reformin tavoitteet ovat toteutuneet. Tietoa tarvitaan viranomaisille päätöksenteon tueksi. Koulutuksen järjestäjät tarvitsevat tietoa ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi, toimintansa tehostamiseksi ja laadun parantamiseksi. Nämä tiedot tulee saattaa osaksi koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmiä. Tätä voitaisiin tehostaa yhdistämällä oppimistulosten arviointi osaksi muuta laadunhallinnan kansallista arviointia.

Lähteet

Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän arviointi (kyselylomake)

Arviointisuunnitelma, Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän meta-arviointi

Kilpeläinen Paula, Synteesi ammatillisen koulutuksen oppimistulosarviointien keskeisistä tuloksista 2007 - 2016, 22.12.2016

Kilpeläinen, Paula, Rökköläinen Mari, Meta-arviointi ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arvioinnista ja siihen perustuva arviointijärjestelmän kehittäminen, 27.10.2016

Ohje 10.5.2016 D/44/03.00./2016 Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän arvioinnin yhdyshenkilö, Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän arviointi, Liite 1. Ohje kyselyn toteuttamiseksi

Rökköläinen Mari, Meta-arvioinnin metodologiaa ja lähtökohtia ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän vaikuttavuuden ja hyödyllisyyden arvioinnissa, Asiantuntijaryhmän kokous 27.10.2016

Rökköläinen Mari, Meta-arvioinnin tarkoitus, toteutus ja arviointikysymykset, asiantuntijaryhmän kokous 27.10.2016

Stylman Veera, Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointijärjestelmän meta-arvioinnin kyselyn tuloksia, 21.12.2016

Liitteet

Liite 1 Ulkoisen arvioinnin haastatteluteemat

Liite 2 Työpajojen ohjelmat

Liite 3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätöksistä

Liite 1 Ulkoisen arvioinnin haastatteluteemat

NYT	MUUTOS	TULEVAISUUS
Miten tärkeänä/ merkityksellisenä näette oppimistulostietojen arvioinnin?	Miten ammatillisen koulutuksen reformi vaikuttaa oppimistulosten arviointiin? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Arviointitarpeet ▪ Järjestelmät ▪ Prosessit ▪ Toimijat ▪ Tasapuolisuus 	Millaista tietoa pitäisi kansallisessa arvioinnissa tuottaa? Kenen tarpeisiin tietoa tuotetaan? Miten tietoa hyödynnetään (vaikuttavuus)?
Miten olette hyödyntäneet oppimistulostietoja?	Miten ammatillisen koulutuksen reformi vaikuttaa oppimistuloksiin?	Minkälaisella järjestelmällä tulisi tietoa tuottaa? Mikä rooli eri toimijoilla on järjestelmässä? Miten varmistetaan tiedon tuottamisen laatu?
Miten onnistunutta on oppimistulosten tuottaminen ollut? <ul style="list-style-type: none"> ▪ prosessi ▪ raportointi ▪ luotettavuus 		Mitkä ovat keskeiset näkökulmat, jotka tulee ottaa huomioon, kun oppimistulosten arviointijärjestelmää kehitetään?

Liite 2 Työpajojen ohjelmat

Ammatillinen osaaminen

Kansallisen arvioinnin oppimistuloksia ja arvioinnin kehittämistarpeita

AIKA Torstai 9.3.2017 klo 9.15–16.00 (Ilmoittautuminen ja kahvitarjoilu ennen tilaisuuden alkua klo 8.45–9.15)

PAIKKA Pääposti, kokoustila B4–6, Mannerheiminaukio 1 B, 00100 Helsinki

OHJELMA

8.45 – 9.15 Ilmoittautuminen ja aamukahvi

9.15 – 9.45 Tilaisuuden avaus ja tavoitteet

Ammatillisen koulutuksen arviointijärjestelmän arvioinnin ja oppimistulosten arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet

Arviointineuvos Mari Rökköläinen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

9.45 – 10.30 Ammatillinen osaaminen ja koulutuksen järjestäjien näyttötoiminnan laatu kansallisten arviointien valossa – synteesi 21 perustutkinnon tuloksista

Arviointineuvos Mari Rökköläinen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Arviointisuunnittelija Jukka Ruuskanen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

10.30 – 11.15 Tutkintokohtaisten oppimistulosten (autoala, tieto- ja viestintätekniikka, tekstiili- ja vaatetusala, musiikkiala) ja opiskelijan osaamisen itsearviointipilotin tulosten esittely

Arviointisuunnittelija Johanna Holopainen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Arviointisuunnittelija Veera Stylman, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

11.15 – 12.00 Koulutuksen järjestäjien arviot kansallisen oppimistulosarvioinnin hyödyllisyydestä ja vaikuttavuudesta – koulutuksen järjestäjille toteutetun kyselyn tulokset *Arviointisuunnittelija Veera Stylman, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus*

Keskustelua

12.00 – 12.45 Lounas ravintola Pääpostissa

12.45 – 15.00 TYÖPAJATYÖSKENTELEY

Arvioinnin tulosten tulkinta ja kehittämis ehdotukset

Ulkoisen arvioinnin tulokset ja oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämistarpeet Ulkoisen arvioinnin asiantuntijaryhmän jäsenet

Arviointijärjestelmän kehittämistarpeiden työstäminen – Millainen arviointitieto hyödyttää ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja laadunvarmennusta.

Iltapäiväkahvit työskentelyn lomassa.

15.00 – 16.00 Yhteenvetoa ryhmien tuotoksista

Keskustelua

16.00 Tilaisuuden päätös

Ammatillinen osaaminen

Kansallisen arvioinnin oppimistuloksia ja arvioinnin kehittämistarpeita

AIKA Torstai 16.3.2017 klo 9.15–16.00 (Ilmoittautuminen ja kahvitarjoilu ennen tilaisuuden alkua klo 8.45–9.15)

PAIKKA Technopolis Peltola, kokoustila Åström, Yrttipellontie 1, 90230 Oulu

OHJELMA

8.45 – 9.15 Ilmoittautuminen ja aamukahvi 9.15 – 9.30 Tervetuloitotukset, esittelyt ja päivän kulku

9.30 – 10.00 Tutkintokohtaisten oppimistulosten (autoala, tieto- ja viestintätekniikka, tekstiili- ja vaatetusala, musiikkiala) ja opiskelijan osaamisen itsearviointipilotin tulosten esittely
Arviointisuunnittelija Johanna Holopainen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Arviointisuunnittelija Veera Stylman, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

10.00 – 11.30 Muusikoksi opiskelevien oppimisstrategiat työpajaperusteisessa työssäoppimisessä

Säde-Pirkko Nissilä, KT, FM, yliopettaja emerita, Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Esa Virkkula, KT, yliopettaja, Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu

11.30 – 12.00 Ammatillisen koulutuksen arviointijärjestelmän arvioinnin ja oppimistulosten arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet

Arviointineuvos Mari Rökköläinen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

12.00 – 12.45 Lounas ravintola Myrskyssä

12.45 – 13.15 Ammatillinen osaaminen ja koulutuksen järjestäjien näyttötoiminnan laatu kansallisten arviointien valossa – synteesi 21 perustutkinnon tuloksista

Arviointineuvos Mari Rökköläinen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Kooste yhteisiin tutkinnon osiin ja elinikäisen oppimisen avaintaitoihin liittyvistä tuloksista
Arviointisuunnittelija Jukka Ruuskanen, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

13.15 – 13.45 Koulutuksen järjestäjien arviot kansallisen oppimistulosarvioinnin hyödyllisyydestä ja vaikuttavuudesta – koulutuksen järjestäjille toteutetun kyselyn tulokset
Arviointisuunnittelija Veera Stylman, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

13.45 – 15.15 TYÖPAJATYÖSKENTELY

Arvioinnin tulosten tulkinta ja kehittämissuhteet

Ulkoisen arvioinnin tulokset ja oppimistulosten arviointijärjestelmän kehittämistarpeet *Lehtori Erja Kotimäki, Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu*

Arviointijärjestelmän kehittämistarpeiden työstäminen pienryhmissä – Millainen arviointitieto hyödyttää ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja laadunvarmennusta?

Iltapäiväkahvit työskentelyn lomassa

15.15 – 16.00 Yhteenvetoa ryhmien tuotoksista

Keskustelua

16.00 Tilaisuuden päätös

Liite 3 Yhteenveto tuloksista ja johtopäätöksistä

ARVIOINNIN KOHDE	TULOKSET	JOHTOPÄÄTÖKSET
<p>Arviointijärjestelmän toimivuus</p> <p>Tiedonkeruuprosessi</p> <p>Itsearviointit</p> <p>Arviointikäynnit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • excel-taulukoiden käyttö tuottaa lisätyötä • prosessiin osataan vaurautua • arviointi määrällisesti kattavaa • arviointiaineisto monipuolinen • tilastolliset menetelmät tarkoituksenmukaiset • kyselyprosessi liian raskas • valtakunnallisten kyselyjen koordinaatio puutteellista • arviointiryhmien kokoonpano ja työskentelytapa vaihtelivat suuresti • itsearviointin kohteet asianmukaiset • sisällön painotuksissa ja käsitteissä epäselvyyttä • epälooginen arviointiasteikko • pitkiä kysymyksiä ja vaikeahkoa kieltä • arviointikäynnit mielekkäitä ja onnistuneita, mutta raskaita organisoida 	<ul style="list-style-type: none"> • excel-pohjaisesta oppimistulostietojen keräämisestä tulee luopua • arvosanatiedon lisäksi tarvitaan tietoa osaamisen hankkimisen prosessista, oppimisympäristöjen laadusta ja arvioinnin kriteeriperusteisuuden, kattavuuden ja luotettavuuden toteutumisesta • valtakunnallisten kyselyjen välillä tarvitaan koordinaatioita • arvioinnit tulee pystyä ennakoimaan koulutuksen järjestäjän toiminnassa • kysymysten selkeyttä ja yksiselitteisyyttä tulee parantaa ja ne tulee kohdentaa keskeisiin asioihin • taustamuuttujat kohdennettava oppimistulosten kannalta keskeisiin asioihin • arviointikäyntien organisoimista tulee helpottaa
<p>Arviointitiedon hyödynnettävyys</p> <p>Koulutuksen järjestäjän näkökulma</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tuotettu hyödyllistä tietoa ammatti-osamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavoista • kansallinen vertailutieto tärkeää • kaikki taustatieto ei tarpeellista 	<ul style="list-style-type: none"> • koulutuksen järjestäjille hyödyllisintä tietoa ovat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavat • on määriteltävä keskeiset koulutuksen järjestäjää hyödyntävät taustatiedot

<p>Työelämän näkökulma</p>	<ul style="list-style-type: none"> • erityisopiskelijan tiedot tarpeellisia • raportit ymmärrettäviä, jonkin verran tulokinnanvaraisuuksia • tutkintokohtaisia raportteja hyödynnettiin eniten • alkuvaiheen oppimistuloksia hyödynnettiin paremmin kuin viime vuosien tuloksia • raportoinnin raskaus ja hidassyklisyys heikentävät hyödyntämistä • tietoa tuloksista saatu vaihtelevasti • vertailutieto arvokasta • arviointitulokset hyvä kehittämisen väline ja keskustelun avaaja koulutuksen järjestäjän ja työelämän välillä • raportit vaikeaselkoisia ja sisälsivät tulokinnanvaraisuuksia, vaativat yhteistä avaamista ja käsittelyä • tarvitaan luotettavaa tietoa siitä, miten opiskelijan osaaminen vastaa työelämän edellyttämiä vaatimuksia 	<ul style="list-style-type: none"> • oppimistulosten arviointi nähdään kansallisella tasolla tärkeänä, mutta hyödyntäminen on heikkoa • arviointiprosessin nopeuttaminen parantaisi hyödynnettävyyttä ja tiedottamista eri hyödynsaajille • raportteja tulee selkiyttää, pikapalautteita tuotettava kehittämistyön tueksi • näyttösuunnitelmista saatu palaute ei ole tarpeellista • arviointikäytien palaute on edistänyt toiminnan kehittämistä • tuloksia ei hyödynnetä osana koulutuksen järjestäjien laatujärjestelmiä • hyödyntämisen varmistaminen jatkossa tärkeää, hyödyn konkretisointi eri hyödynsaajille • hyödyntämisen ja seurannan vastuutus • viranomaisten välistä yhteistyötä arviointijärjestelmän kehittämisessä on lisättävä • tietoa kerättävä ammatillisesta peruskoulutuksesta ja näyttötutkinnoista (yksi tapa suorittaa perustutkinto jatkossa) sekä yhteisistä tutkinnon osista
<p>Hallinnon näkökulma (OKM, Oph)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tiedot hyödyllisiä ja tarpeellisia • saatiin kokonaiskuva tutkinnon tilanteesta • tulokset esitelty selkeästi ja monipuolisesti kaikissa raporteissa • raportointi monipuolista • esitystapa joiltakin osin pitkä ja sekava • raporttien keskeisiin asioihin osuminen ja koi mielipiteitä 	

<p>Karvin näkökulma</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pikapalautteita toivottiin • tulosten hyödyntäminen vaihteli suuresti, uskottiin, että joku hyötyy arvioinnista, mutta se ei ollut välttämättä itse • arviointi ei aina samassa aikataulussa kehittämistyön kanssa • ainutlaatuinen järjestelmä, jota ei ole muualla Euroopassa • huoli siitä, mikä taho vastaa tulevaisuudessa oppimistulosten arvioinnista • koordinoinnin parantaminen tarpeen • arviointisykli hidas • oppimistulosten arviointi erittäin tärkeää opiskelijan osaamisen arviointia • pitkäaikainen, systemaattinen arviointi edistää tulosten hyödyntämistä, syntyy tietovaranto • arvioinnin metodologinen kehittäminen merkityksellistä kansallisesti ja kansainvälisesti • tuloksia ei ole hyödynnetty tarpeeksi tutkimuksen perusteiden laati- misessa • OKM on hyvin perillä tuloksista • tulosten hyödyntämistä haittaa pitkä sykli • työelämä ei hyödynnä tarpeeksi tuloksia • tuotetaan tietoa ennen kaikkea opetus- hallinnolle ja koulutuksen järjestäjille 	
-------------------------	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiset tulkinat tuloksista ovat jääneet pois • tarvitaan pikapalautteita, raportteja erilaisiin tarpeisiin • oppimistulosten arvioinnilla vaikutusta ennen kaikkea näyttötoiminnan ja työelämäyhteistyön kehittämiseen 	
Oppimistulosten arvioinnin vaikuttavuus	<p>Vaikuttavuutta ovat heikentäneet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulokset tulleet myöhään • tulosten hyödyntämistä ei ole seurattu, eikä vastuutettu • hyödyntäminen jäänyt yksittäisten henkilöiden aktiivisuuden varaan • tuloksia ei ole levitetty • eri tahot ovat hyödyntäneet puutteellisesti tuloksia 	<ul style="list-style-type: none"> • vaikuttavuus jäänyt alhaiseksi, koska tuloksia ei ole hyödynnetty ja niistä ei ole tiedotettu
Muita meta-arviointia koskevia huomioita	<ul style="list-style-type: none"> • kysymykset laadittu hyvin ja kattavasti • kyselyn ohjeistus liian runsassanainen • arviointiryhmän kokoaminen ohjeistettu selkeästi • johdattelut ennen kysymyksiä helpottivat vastaamista • koulutuksen järjestäjät eivät pystyneet ennakoidaan kyselyn toteutusta 	

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on itsenäinen koulutuksen arviointivirasto. Se toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä arviointeja varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Lisäksi arviointikeskus toteuttaa perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen oppimistulosten arviointeja. Keskuk- sen tehtävänä on myös tukea ope- tuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja arviointia ja laadun- hallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen arviointia.

Tämä raportti on yksi kolmesta ammatil- lisen koulutuksen arviointijärjestelmän meta-arvioinnin kolmesta osa-raportista.

Raportissa on esitelty ulkoisen asiantun- tijaryhmän toteuttaman ulkoisen arvioin- nin tulokset ja johtopäätökset.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
PL 28 (Mannerheiminaukio 1 A)
00101 HELSINKI
Puhelinvaihe: 029 533 5500
Faksi: 029 533 5501

karvi.fi